

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra rozvojových studií

Bc. et Bc. Gabriela TOMEŠOVÁ

**Novodobé otroctví v rozvojových zemích
se zaměřením na Latinskou Ameriku a Karibik**

Diplomová práce

Vedoucí práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury. Zároveň potvrzuji, že tištěná verze je shodná s verzí elektronickou.

V Olomouci dne 12. 5. 2016

.....

Gabriela Tomešová

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem, kteří mi pomohli ke vzniku této diplomové práce, obzvláště panu RNDr. Miloši Fňukalovi, Ph.D. děkuji za cenné rady, připomínky a za jeho trpělivost, které mi v rámci vypracování mé práce poskytl.

Zároveň děkuji svým rodičům za velkou trpělivost a hlavně podporu projevenou během mého celého studia na Univerzitě Palackého v Olomouci.

„Svoboda jednoho končí tam, kde začíná svoboda druhého.“

John Stuart Mill

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Gabriela TOMEŠOVÁ**
Osobní číslo: **R120643**
Studijní program: **N1301 Geografie**
Studijní obor: **Mezinárodní rozvojová studia**
Název tématu: **Novodobé otroctví v rozvojových zemích se zaměřením na Latinskou Ameriku a Karibik**
Zadávající katedra: **Katedra rozvojových studií**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce se zaměří na zhodnocení problematiky moderního otroctví především v rozvojových zemích, se zvláštním zřetelem na státy Latinské Ameriky a Karibiku. Konkrétněji se pak práce bude zabývat příčinami moderního otroctví, jeho současnými formami a vlivu rozvinutosti státu a formy vlády na přítomnost otroctví v daném regionu.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **20 - 25 tisíc slov**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury: **viz příloha**

Vedoucí diplomové práce: **RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání diplomové práce: **23. ledna 2013**
Termín odevzdání diplomové práce: **16. dubna 2016**

L.S.

prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 28. dubna 2015

Příloha zadání diplomové práce

Seznam odborné literatury:

- BROWN, Richard D., ed. Slavery in American Society. Lexington: D.C.Heath, 1969. 11, 108 s. Problems in Amer. Civilization. CRANE, ANDREW. Modern slavery as a management practice: Exploring the conditions and capabilities for human exploitation. Academy of Management Review [online]. 2013, roč. 38, č. 1, s. 49-69. DAVIS, David Brion. Slavery and Human Progress. 1st Issued as an Oxford Univ. Press Paperback. New York: Oxford University Press, 1986. 374 s. HALL, ANDREW. The uniform act on prevention of and remedies for human trafficking. ARIZONA LAW REVIEW [ONLINE]. 2014, ROČ. 56, Č. 3, S. 853-896. INTERNATIONAL LABOR ORGANIZATION. Questions and answers on forced labour [online]. 2012. Dostupné z:http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/comment-analysis/WCMS_181922/lang-en/index.htm. JÄGERS, NICOLA A CONNY RIJKEN. Prevention of Human Trafficking for Labor Exploitation: The Role of Corporations. Journal of International Human Rights [online]. 2014, ROČ. 12, Č. 1, S. 47-73. JOHNSON. JR., E. CHRISTOPHER. The Important Role for Socially Responsible Businesses in the Fight Against Human Trafficking and Child Labor in Supply Chains. Business Law Today [online]. 2015, S. 1-4. KAYE, Mike a Aidan MCQUADE. ANTI SLAVERY INTERNACIONAL. Poverty, Development and the Elimination of Slavery [online]. 2007. Dostupné z: http://www.antislavery.org/includes/documents/cm_docs/2012/f/fco_full_dfid_meeting. KŘÍŽOVÁ, Markéta. Otroctví v Novém světě od 15. do 19. století. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2013. 348 s. KŘÍŽOVÁ, Markéta. The strength and sinews of this western world: African slavery, American colonies and the effort for reform of European society in the Early Modern Era. 1st ed. Prague: Karolinum, 2008. 264 s. Ibero-Americana Pragensia. Supplementum, 21/2007. VOKOUN, Jaroslav Ignatius. Korean Slaves in China. [Kolín]: Beth-Or, 2010. 114 s.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	11
1 ÚVOD	12
2 CÍL PRÁCE	13
3 METODY ZPRACOVÁNÍ, ZDROJE DAT	14
4 ZÁKLADNÍ POJMY	15
4.1 Definice otroctví	15
4.2 Vymezení regionu Latinské Ameriky a Karibiku	17
5 HISTORIE OTROCTVÍ.....	18
5.1 První zmínky o otroctví	18
5.2 Otroctví v Novém světě	20
5.2.1 Transatlantický obchod	21
5.3 Odkazy otroctví v současné společnosti – dědictví kolonialismu	23
5.3.1 Rasová struktura	24
5.3.2 Jazyková struktura	24
5.3.3 Náboženská struktura.....	25
5.3.4 Urbanizace	25
5.3.5 Přerozdělování půdy	26
6 NOVODOBÉ OTROCTVÍ.....	27
6.1 Příčiny	27
6.2 Formy moderního otroctví	28
6.2.1 Obchod s lidmi.....	29
6.2.2 Domácí otroctví	30
6.2.3 Nucená práce.....	31
6.2.4 Sexuální otroctví	32
6.2.5 Dětská práce.....	33

6.2.6	Dlužní otroctví a nevolnictví	34
6.2.7	Pašování osob	35
6.3	Ohrožené cílové skupiny	36
6.3.1	Dle pohlaví: Muži, ženy a děti	36
6.3.2	Domorodé obyvatelstvo	37
6.3.3	Migranti	37
7	MODERNÍ OTROCTVÍ V ROZVOJOVÝCH ZEMÍCH	38
7.1	Moderní otroctví v číslech	38
7.1.1	Globální index otroctví	42
7.2	Situace v regionu Latinské Ameriky a Karibiku	44
7.2.1	Reakce států na výskyt moderního otroctví a právní odpovědnost	47
7.2.2	Faktory přispívající k výskytu moderního otroctví v regionu	49
7.3	Příklady moderního otroctví ve vybraných latinskoamerických a karibských zemích	51
7.3.1	Haiti	51
7.3.2	Brazílie	53
7.3.3	Guatemala	54
7.3.4	Oblast Gran Chaco	55
8	MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE A BOJ PROTI OTROCTVÍ.....	57
8.1	Ukotvení problematiky otroctví v mezinárodních úmluvách a zákonech	57
8.1.1	Dokumenty vzniklé na půdě OSN	57
8.2	Mezinárodní organizace zabývající se bojem proti modernímu otroctví	61
8.2.1	Úřad OSN pro drogy a kriminalitu	61
8.2.2	Mezinárodní organizace práce	62
8.2.3	Mezinárodní program pro odstranění dětské práce.....	63
8.2.4	Organizace Anti-Slavery.....	64
8.2.5	Organizace Walk Free Foundation	64

8.2.6	Organizace UNANIMA International	65
8.3	Iniciativy a zákony zaměřené proti formám moderního otroctví v regionu Latinské Ameriky a Karibiku	66
8.3.1	Organizace amerických států	68
8.3.2	Meziamerická rozvojová banka	69
8.4	Politické snahy USA pro podporu zamezení obchodu s lidmi v regionu Latinské Ameriky a Karibiku	69
9	ZÁVĚR	73
10	SHRNUTÍ/SUMMARY/RESUMEN	76
	SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK.....	78
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A LITERATURY	79

SEZNAM ZKRATEK

GSÍ	<i>Global Slavery Index</i> , Globální index otroctví
IADB	<i>Inter-American Development Bank</i> , Meziamerická rozvojová banka
ILO	<i>International Labour Organization</i> , Mezinárodní organizace práce
IOM	<i>International Organization for Migration</i> , Mezinárodní organizace pro migraci
IPEC	<i>International Programme on the Elimination of Child Labour</i> , Mezinárodní program pro odstranění dětské práce
OAS	<i>Organization of American States</i> , Organizace amerických států
OSN	<i>United Nations</i> , Organizace spojených národů
SAP-FL	<i>Special Action Programme to combat Forced Labour</i>
UNICEF	<i>United Nations Children's Fund</i> , Dětský fond OSN
UNODC	<i>United Nations Office on Drugs and Crime</i> , Úřad OSN pro drogy a kriminalitu
UNTC	<i>United Nations Treaty Collection</i>
WFF	<i>Walk Free Foundation</i>

1 ÚVOD

Svoboda je pojem, který je ve 21. století pro mnoho z nás naprosto přirozenou součástí našeho života již od narození. Svobodní se rodíme, svobodně žijeme a také svobodní umíráme a nijak se nepozastavujeme nad tím, že by to mohlo být jinak. V některých zemích, a to především v těch méně rozvinutých, však může tato skutečnost být zcela odlišná a mnoho lidí zde žije či pracuje v nepřiměřených podmínkách, kdy může docházet k omezování jejich osobní svobody a porušování jejich základních lidských práv. Mohou se narodit v zajetí nebo se do něj nedobrovolně dostat v průběhu svého života. Mnoho lidí po celém světě se každodenně stává oběťmi různého typu zneužívání a vykořisťování, tzv. moderními otroky v globalizované společnosti.

Otroctví je jedno z nejkontroverznějších témat naší historie vůbec, kterému jsme nuceni čelit i dnes. Nejedná se o pouhý přízrak minulosti, ale setkáváme se s ním každodenně v mnoha státech po celém světě. V diplomové práci se však zaměřím na tuto problematiku v rozvojových zemích, neboť obyvatelé právě těchto zemí bývají nejčastějšími oběťmi různých forem novodobého otroctví. Předmětem mého zájmu pak budou především státy Latinské Ameriky a Karibiku. Na území regionu Latinské Ameriky a Karibiku se totiž dodnes vyskytují početné indiánské menšiny, které jsou diskriminovány a žijí na okraji současné společnosti. V minulosti zde bylo zotročování lidí jakýmsi symbolem moci, bohatství a nadvlády vyšších vrstev společnosti nad těmi nižšími. Utlačováním trpělo zvláště domorodé obyvatelstvo, jež bylo od počátku španělské a portugalské vlády v koloniální Americe trnem v oku bílým dobyvatelům a bylo jimi také nemilosrdně vykořisťováno.

Jak se otroctví prolíná historií, v jaké podobě jej můžeme dnes spatřovat v rozvojových zemích a jaký význam má moderní otroctví v dnešní době? Odpovědi na tyto otázky a spektrum dalších problémů s tím spojených v latinskoamerických zemích se bude snažit obsáhnout právě tato diplomová práce.

2 CÍL PRÁCE

Cílem následujících kapitol je komplexní zhodnocení fenoménu novodobého otroctví a také pokus nastínit důvody jeho přetrvávajícího výskytu na území Latinské Ameriky a Karibiku včetně zachycení všech historických souvislostí.

Abychom se mohli věnovat otroctví v rozvojových zemích tak, jak jej známe dnes, podíváme se v první části práce nejprve na jeho kořeny a na roli, jakou sehrálo v koloniálním období. Také zde budou popsány důsledky koloniálního období na latinskoamerickou společnost.

V další části se budeme zabývat základními formami otroctví a jejich charakteristikou. Dále se pak zaměříme na příčiny moderního otroctví a vztah mezi výskytem otroctví na území vybraných zemí v Latinské Americe a úrovní rozvoje. Neméně důležitá bude kapitola o přístupu mezinárodního společenství a ostatních států k tomuto tématu, včetně jejich iniciativ a úsilí vynaložených tento problém řešit.

3 METODY ZPRACOVÁNÍ, ZDROJE DAT

Pokud jde o literární prameny s touto tematikou, je jich dostačující množství. Problémem se spíše jevil nedostatek přesných údajů, dat a analýz hodnotící výskyt různých forem moderního otroctví ve světě, jelikož je potřeba vzít v úvahu skrytou podstatu těchto trestných činů před zákonem. Zdrojů v českém jazyce a jakýchkoli souhrnných analýz tohoto fenoménu ze strany českých historiků, antropologů, humanistů apod., není mnoho, neboť tomuto problému doposud nevěnovali patřičnou pozornost. Proto byla práce zpracována především na základě zahraničních zdrojů v anglickém, případně ve španělském jazyce. Práce se snaží poskytnout jakýsi ucelený náhled vypracovaný na základě vybraných dostupných materiálů relevantních k zadání diplomové práce.

Při zpracování této diplomové práce rešeršně-kompilační metodou byly hojně využívány, kromě vědeckých a knižních zdrojů a článků z odborných akademických časopisů, v první řadě internetové zdroje, které poskytly nepřehledné množství údajů a informací z časopisů a knih v elektronické podobě.

Mezi nejdůležitější zdroje pro psaní diplomové práce se řadí především zprávy a statistiky organizací, které úzce souvisejí s touto problematikou, jako jsou *Mezinárodní organizace práce (ILO)*, *Organizace spojených národů (OSN)*, *Úřad OSN pro drogy a kriminalitu (UNODC)* apod.¹

Všechny použité zdroje jsou uvedeny v seznamu literatury na konci diplomové práce.

---

¹ Zkratky těchto organizací a dalších institucí jsou vysvětleny v seznamu zkratk.

4 ZÁKLADNÍ POJMY

Tato práce se zaměřuje na problematiku novodobého otroctví jako takového, se zřetelem na rozvojové země, jejichž obyvatelé se s tímto problémem velmi často potýkají. Zvláštní pozornost pak bude věnována Latinskoamerickým zemím, a proto považuji za předmětné hned na začátku vysvětlit význam hlavních pojmů, se kterými se v práci setkáme, a také přesně geograficky lokalizovat území, na kterém se nacházejí země, kterými se v práci budu zabývat v souvislosti s fenoménem otroctví nejvíce.

4.1 Definice otroctví

Slovo otrok pochází z latinského výrazu „*sclavus*“. Prameny uvádějí, že původ slova otrok – *sclavus* pochází ze středověké latiny a datuje se do éry raného středověku (9. – 11. století), z doby Oty I. Velikého, který podnikal války proti Slovanům, jež byli po své porážce zajati a následně prodáni do otroctví. Původně se tedy jednalo o etnický termín určený zotročeným Slovanům, který v pozdějším období získal širší význam v obecném slova smyslu v dnešní podobě.²

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost (2003) definuje otroctví a další slova odvozená se stejným kořenem jako:³

- Otroctví**   **1.** *stav otroka; 2. nesvoboda, úplná závislost, poroba, útlak, útisk: koloniální o.*
- Otročina**   *těžká, úmorná, špatně placená práce, dřina.*
- Otrok**   **1.** *bezprávný člověk jsoucí ve vlastnictví druhého: obchod, trh s otroky; černí otroci; vzpoura otroků; 2. člověk zcela podřízený, závislý, ovládaný, nevolník.*
- Otrokář**   **1.** *majitel otroků: římsí otrokáři, bílý o. 2. obchodník s otroky 3. hanl. tyran, utlačovatel.*

Autorka M. Křížová například ve své knize uvádí, že se jedná o „dědičné zbavení lidského jedince všech práv i možnosti rozhodovat o sobě sama.“⁴ Je na místě tedy

² WordSence.eu-Dictionary, 2016 [online].

³ Mejstřík, V., 2003, s. 255.

přirovnat postavení otroka k věci, majetku, vlastněných druhou osobou, která rozhoduje o jejich osudu. Nemá nárok na žádná práva, povinnosti ani žádné právní úkony či ochranu. Je zbaven jakýchkoli rodinných vazeb, jakoby ani neexistoval. Zařazení do stavu otroctví znamenalo pro jedince naprostou marginalizaci ze společnosti a veřejné zahanbení v podobě násilného zbavení šatstva či označení společné všem otrokům (vypálené znamení, tetování, odstranění vlasů atd.). O otroctví se také jedná, pokud je omezen pohyb a osobní svoboda člověka pod pohrůžkou násilí či zabavením jeho dokladů totožnosti.⁵

Do otroctví můžeme zahrnout veškeré porušování lidských práv, které v sobě obsahuje některé z následujících prvků, jako jsou např.: jakékoli nucené práce, kde se psychické a fyzické podmínky člověka potýkají s násilným jednáním nebo je vykořisťovaná osoba omezována na svobodě či je jí dokonce úplně odňata; osoba se stane „majetkem“ svého zaměstnavatele, který ji vlastní nebo nad ní má absolutní kontrolu; nebo také může být rovněž prodána jako „zboží“.⁶

Problematika otroctví byla a stále je velmi kontroverzní téma a již od počátku provázely definování pojmu otroctví rozdílné názory na jeho klasifikaci a na to, jaká opatření by měla být státy prováděna na eliminaci otroctví. Státy tedy polemizovaly o možných nejlepších strategiích, jak tento fenomén definitivně vymýtit. Na základě těchto rozporů bylo potřeba nejprve vytvořit jakýsi mezinárodní konsenzus, který by jasně definoval pojem otroctví a veškeré praktiky, které pod něj spadají.⁷

Základním dokumentem v boji proti otroctví se stala úmluva, ve které byl pojem otroctví oficiálně definován na mezinárodní úrovni. Společnost národů ustanovila v Ženevě v září roku 1926 tzv. *Úmluvu o otroctví* za účelem potlačení obchodu s otroky a veškerých projevů otroctví v té době vůbec. Smluvní strany této úmluvy se zavázaly učinit taková opatření, jež by zabránila šíření otroctví v jakékoli podobě.⁸ Dle této úmluvy „otroctví jest stav nebo poměr osoby, nad níž se vykonávají některé nebo všechny složky práva vlastnického“ a „obchod s otroky zahrnuje každé jednání, spočívající v polapení, nabytí nebo postoupení osoby s úmyslem uvést ji v otroctví; každé jednání spočívající v nabytí otroka s úmyslem prodání nebo vyměnění jej; každé

---

⁴ Křížová, M., 2013, s. 8.

⁵ Ngwe, Job Elom; O. Oko Elechi, 2012, s. 103–119 [online].

⁶ Metodický portál RVP, 2006 [online].

⁷ Weissbrodt, D. & Anti-Slavery International, 2002 [online].

⁸ UNTC, 1998 [online].

jednání pozůstávající v postoupení, prodejem neb výměnou, otroka nabytého s úmyslem, aby byl prodán nebo vyměněn, jakož i vůbec každé jednání, pozůstávající v obchodu s otroky nebo v jich dopravě.“⁹

4.2 Vymezení regionu Latinské Ameriky a Karibiku

Latinskou Ameriku tvoří státy ležící na jih od hranice Spojených států amerických. Patří mezi ně Mexiko, státy Střední i Jižní Ameriky a státy nacházející se v karibské oblasti. Státy na tomto kontinentu spojuje společná koloniální minulost, díky které jsou si také jak kulturně, tak jazykově velmi blízké. Názory na definici a vymezení regionu Latinské Ameriky jsou u různých autorů odlišné a mnoho z nich z tohoto názvu vyčleňuje Karibik. Navzdory společnému historickému dědictví a úzkým sociálním, ekonomickým i politickým vazbám s ostatními státy byl dle nich Karibik vystaven mnoha různorodým kulturním vlivům a hodnotám.¹⁰ „Začlenění karibské oblasti k Latinské Americe je obvyklejší, pro širěji vymezené území se ale stále častěji prosazuje složený název Latinská Amerika a Karibik.“¹¹ S přihlédnutím k využitým zahraničním zdrojům a materiálům mezinárodních institucí, kde se rovněž užívá v angličtině složené spojení *Latin America and the Caribbean*¹² jsem se rozhodla přiklonit se k tomuto slovnímu spojení také při psaní této práce včetně jeho užití v samotném názvu diplomové práce.

---

⁹ Český helsinský výbor, 2013 [online].

¹⁰ Hrabálek, M., 2014.

¹¹ Fňukal, M. a Šebesta, D., 2013.

¹² Španělsky: América Latina y el Caribe

5 HISTORIE OTROCTVÍ

Ačkoli je hlavním předmětem této práce problematika novodobého otroctví v současné době, pro lepší porozumění danému tématu je důležité nejprve nahlédnout do minulosti a zapátrat více v historii Antiky, Starověkého Řecka a Říma, neboť události z této doby měly významný vliv na průběh otroctví nejen v Evropě, ale po celém světě, a pomáhaly jeho formu a fungování utvářet po celá staletí. Náhled do historie otroctví v této kapitole bude nicméně jen povrchní a zaměříme se pouze na základní dostupné informace potřebné pro pochopení všech souvislostí a výskytu otroctví na americkém kontinentu.

5.1 První zmínky o otroctví

Otroctví bylo známé již ve Starověkém Řecku a Římě v období 800 před n. l. – 500 n. l. Přetrvalo v různých formách i o mnoho století později, kdy ho hojně praktikovali např. evropští dobyvatelé v Novém světě, jelikož se pro ně otroctví stalo klíčovým pro zajištění hospodářské stability a zisků. Otroctví existovalo v různých koutech světa, v různých společnostech, vyznačující se různými formami. Základní společenská skladba otroctví spočívala v jakémsi pracovněprávním vztahu pána a jeho otroka, přičemž otrok pozbyl všech svých práv a veškerého majetku a pán měl naopak jeho život ve svých rukou.¹³ Otroku bylo zakázáno utéct, když mu byla odňata podstata lidské bytosti, tudíž by bylo nelogické, aby mohl podléhat jakémukoli přirozenému právu či občanskému zákoníku, podle kterého by byl souzen jako plnohodnotný člověk. Vždyť právě dle práva otrok nabyt stejného statusu jako věci.¹⁴

Tato společenská struktura byla zároveň jedním z hlavních elementů nezbytných pro chod hospodářství a společnosti, která se bez práce a pomoci otroků neobešla. V minulosti zaplňovali řady otroků především cizinci, příslušníci jiného etnika, kmene apod., neboť zotročování lidí z vlastních řad by z dlouhodobého hlediska mohlo vést k postupnému rozkladu vnitřní soudržnosti dané komunity. Proto bylo v dřívějších dobách běžné, že se otroky stávali především váleční zajatci. Otroci se tedy většinou odlišovali svým vzhledem, původem, jazykem i kulturou.¹⁵ „Otroci byli nápadným,

---

¹³ Křížová, M., 2013, s. 8–13.

¹⁴ Ngwe, Job Elom; O. Oko Elechi, 2012, s. 103–119 [online].

¹⁵ Education Scotland, 1998 [online].

početným sektorem společnosti a vykonávali široké spektrum činností, od práce v zemědělství a řemeslnických dílnách přes službu v domácnostech až po profese vyžadující vysokou kvalifikaci (lékaři, učitelé, úředníci).¹⁶

Podstata otroctví v antickém Řecku i Římě byla velice podobná, přesto se zde našlo několik rozličností, zvláště ohlédneme-li se do doby kolem 4. – 5. století př. n. l. Řecké otrokářství bylo postaveno spíše na řemeslné práci a soustřeďovalo se především v městských částech. Římsí otroci byli naopak směřováni do zemědělské sféry na venkově a využíváni pro práci na statcích, příp. v dolech, v čemž můžeme spatřit velkou podobnost v pozdějším otroctví na plantážích v koloniální Americe.¹⁷

Společnost v té době rovněž nevnímala otroctví za problém, neboť ti, jenž pracovali manuálně, byli všeobecně považováni za méněcenné. Postoj křesťanské církve byl zpočátku velmi podobný a otroctví bral jako přirozenou část systému římské říše, tudíž mu církev nevěnovala zvláštní pozornost. Nicméně, i když rané křesťanství později začalo hlásat rovnost všech živých bytostí před Bohem, včetně otroků, a byla jim přiznána jejich lidská podstata, stále byli církví považováni za ty podřadné, neboť v řeči náboženství otroctví rovnalo se trestu za prvotní hřích. „Ať již byly názory církevních otců jakékoli, dochází na přelomu starověku a středověku k oslabování otroctví a jeho nahrazování jinými formami zajišťování pracovní síly, zejména nevolnictvím, lépe přizpůsobeným potřebám společnosti. Otroci tak postupně splývali s nejnižší vrstvou svobodné společnosti, s kolóny¹⁸.“¹⁹

Výraznější změna nastala až v 6. století n. l. v Byzantské říši, kdy bylo otroctví již přijímáno jako část společenského systému ustanoveného lidmi, nikoli status přirozeného uspořádání, se kterým se člověk už narodí. To vše bylo ukotveno v Justiniánově kodexu²⁰, ze kterého později vycházela většina právních systémů v Evropě.²¹ V období mezi 6. – 14. stoletím téměř celá středověká Evropa tedy prošla přechodem od kolóna k nevolnictví. Nevolník byl rolník, který měl pronajatou půdu a byl fyzicky i právně vázán na svého pána, tj. majitele půdy, a byl povinen respektovat

---

¹⁶ Křížová, M., 2013, s. 17.

¹⁷ Education Scotland, 1998 [online].

¹⁸ Kolóny se nazývali potomci otroků. Ačkoli byli svobodní, de facto je vázala půda, kterou obdělávali, k pánovi, který jim poskytoval ochranu před nájezdy barbarů a dalšími útoky.

¹⁹ Křížová, M., 2013, s. 25.

²⁰ Neboli *Corpus iuris civilis* – jednalo se o kodifikaci římského práva císaře Justiniána v 6. století. Byl to tedy soubor římských práv a principů, které se staly základem právního systému Byzantské říše. Více informací v použité literatuře: Kincl J., Urfus V. a Skřejpek M., 1995.

²¹ Kincl J., Urfus V. a Skřejpek M., 1995.

jeho vůli. Nevolníci neměli možnost od svého pána odejít a změnit tak místo pobytu. Byli zde povinni pracovat a odvádět dávky vrchnosti.²²

Později byl status otroctví přiřazován lidem dle náboženského kritéria, tj. těm nevěřícím, „pohanům“. Zajatci, jež byli schopni prokázat svou příslušnost ke křesťanskému náboženství, měli možnost pokusit se získat zpět svobodu a bylo s nimi zacházeno o něco lépe. V rozporu s tím však bylo ustanovení právního systému středověkých států v Evropě, které akceptovalo pouze status otroctví v důsledku spravedlivé války. Když byl pak otrok pokřtěn v zajetí, nárok na svobodu se na něj už nevztahoval. Nicméně, v průběhu 14. – 16. století stále přetrvával názor, také díky podpoře církve, že pohané/barbaři jsou právě ti, které sama příroda degradovala na okraj společnosti, do otroctví.²³

Na počátku 15. století se stávají významným bodem v historii otroctví portugalské objevné plavby podél afrického pobřeží a zvláště následné zotročování černošských obyvatel na vybudovaných plantážích cukrové třtiny. Spolu se zakládáním prvních moderních portugalských kolonií s otroky v Africe se černošské obyvatelstvo rovněž začíná ve velkém množství dovážet na práci i do Evropy. Za největší expanzi otroctví můžeme považovat především koloniální éru, kdy Španělé a Portugalci díky svým objevným plavbám vytvořili základ pro rozvoj pěstování cukrové třtiny a dalších plodin. Na rozlehlé plantáže bylo však potřeba velké množství pracovní síly, bylo tedy příhodné využít sílu místních obyvatel nově dobytých území.²⁴

5.2 Otroctví v Novém světě

Počátky otroctví v Latinské Americe a Karibiku jsou spojeny s objevením Ameriky Kryštofem Kolumbem v roce 1492. Tato událost je významným milníkem nejen v dějinách Ameriky, ale rovněž v dějinách samotného otroctví, neboť touto událostí se datuje zotročování domorodého obyvatelstva na území dnešní Latinské Ameriky a Karibiku, a to zvláště pak černošského obyvatelstva, které sem bylo násilně dovelečeno

---

²² Hrabálek, M., 2014.

²³ Education Scotland, 1998 [online].

²⁴ Chalupa, J., 1997.

na lodích a zotročováno na plantážích spolu s Indiány, kteří na fyzicky náročnou práci sami nestačili.²⁵

Ekonomickou exploatací zemí Latinské Ameriky chtěli dobyvatelé zbohatnout a rozšířit své pole působnosti a suverenity. Jejich primárním cílem bylo hospodářské využití, rozšíření politického vlivu a vojenské kontroly. Těžili zde drahé kovy (zlato, stříbro) a další minerály, pěstovali a vyváželi zemědělské plodiny. Vzniklé kolonie se pak staly odbytištěm pro jejich vlastní zboží. Evropské mocnosti tak svou vládou přispěly ke vzniku kapitalismu a imperialismu na americkém kontinentu.²⁶ Soupeření zemí, Španělska a Portugalska, jež jako první okupovaly tuto oblast, o nadvládu nad nově dobytým územím vedlo dokonce k rozdělení jejich sféry vlivu na kontinentu na základě smlouvy z Tordesillas v roce 1494, jež rozčlenila jednotlivé části kontinentu podle poledníku 46° 37' z. d.²⁷

5.2.1 Transatlantický obchod

Díky objeveným územím, využívání nově nalezených nerostných surovin a vzniku plantáží rostla poptávka po levné pracovní síle. To vše napomohlo k rozvoji transatlantického obchodu mezi Evropou, Afrikou a Amerikou, jehož největší rozmach se datuje mezi 17. – 19. stoletím. Z Evropy do Afriky se vozilo spotřební zboží (zbraně, textil, bižuterie...), které zde bylo vyměněno za otroky. Ti pak byli dovezeni do Latinské Ameriky, kde byli nuceni pracovat na plantážích. Z Ameriky se naopak do Evropy dovážely suroviny jako zlato, stříbro, dále cukrová třtina, tabák, bavlna, káva, banány apod. Do Latinské Ameriky bylo v této době dovezeno 10–12 milionů otroků, dalších 10 milionů zemřelo dříve, než se dostali na loď nebo zemřeli po cestě na lodi.²⁸

Hlavním smyslem tohoto obchodu byl zisk, dle toho bylo tak s otroky i zacházeno a brutalita jejich vykořisťovatelů neznala mezí. Než se o otroky řádně starat, šatit je

---

²⁵ Křížová, M., 2013, s. 5.

²⁶ Zisky z obchodování s otroky se podílely na hospodářském vzestupu Evropy i amerického kontinentu. Práce otroků přispěla k vytvoření základů moderního kapitalismu a ovlivnila významnou měrou ekonomický progres (hlavně v evropských státech). Objevují se zde názory, že otroctví bylo ve většině zemí definitivně zrušeno, když si státy uvědomily, že se z něj stala překážka pro průmyslový pokrok, a k zákazu všech forem otroctví je tedy vedla spíše ekonomická sobeckost než morální přesvědčení. Pro více informací: The Gilder Lehrman Institute of American History, 2016 [online].

²⁷ Fňukal, M. a Šebesta, D., 2013.

²⁸ Chalupa, J., 1997.

a živit, aby žili v důstojných podmínkách, bylo výhodnější nechat je upracovat se k smrti. Otrok tak svému pánovi vydělal více, než za něj zaplatil, a pán si pak po jeho smrti opět levně pořídil novou pracovní sílu.²⁹

Roku 1542 byly španělskou korunou vydány tzv. Las Leyes Nuevas (Nové zákony), které byly ustanoveny, aby sloužily k zákazu uvržení domorodého obyvatelstva do otroctví. Od té doby povinností všech úředníků bylo uchránit je jakéhokoli vykořisťování. Do jaké míry se však tato ustanovení dodržovala, byla věc druhá (např. v Mexiku a Peru vypukly nepokoje kvůli jejich neustálému porušování). V 16. století ovládali trh s otroky z Afriky ve větší míře hlavně Portugalci a Španělé, v 17. a zvláště pak v 18. století převzala vedoucí pozici Velká Británie, která se stala největším obchodníkem s otroky na světě.³⁰

Situace však byla dlouhodobě neudržitelná a docházelo k čím dál silnějšímu odporu ze strany otroků, jež byli inspirováni francouzskou revolucí. Osamostatnění Spojených států amerických roku 1776 spolu s francouzskou revolucí na evropském kontinentu daly do pohybu sled událostí ve zbytku amerického kontinentu v podobě rozvoje národně osvobozeneckých hnutí a povstání za účelem svrhnutí koloniální nadvlády a jejího režimu.³¹ První povstání otroků na americkém kontinentu vypuklo na Haiti, kde se otroci vzbouřili proti majitelům plantáží, na kterých byli nuceni pracovat. Haiti se tak stalo první svobodnou černošskou zemí v Latinské Americe a Karibiku, která roku 1804 získala nezávislost po 13 letech bojů. Do poloviny 19. století se podařilo osamostatnit 16 zemím, které byly dříve španělskými koloniemi.³²

Jak už zde bylo řečeno, k nárůstu otroctví výrazně přispěl kolonialismus a dobývání nových území, což znamenalo vytváření nových možností, jak otroky zaměstnat, zvláště v tropických a subtropických oblastech, kde se dařilo pěstování cukrové třtiny. Díky rozlehlému území, které by Evropa nebyla schopna pokrýt vlastními silami, bylo nutné zotročovat k práci místní domorodé obyvatelstvo a především to podnítilo dovoz černošského obyvatelstva z Afriky. Ve spojitosti se zotročováním domorodého obyvatelstva je dobře známé jméno Bartolomé de las Casas (1474–1566), jež byl

---

²⁹ Křížová, M., 2013, s. 5.

³⁰ Chalupa, J., 1997.

³¹ Mrázek, F., 2010 [online].

³² Fňukal, M. a Šebesta, D., 2013, s. 57. Nově vzniklé státy byly však ekonomicky i hospodářsky vyčerpané a politicky velmi nestabilní. Charakteristické pro ně v této době bylo časté střídání vlád, kdy se k moci dostávali především diktátoři z řad vojáků, kteří nastolili v zemi autoritativní nebo alespoň polovojenský režim.

zarputilým obhájcem původního obyvatelstva amerického kontinentu a podporoval jejich začlenění do koloniální společnosti a snažil se bránit jejich práva.³³

Bartolomé de las Casas hájil myšlenku dovozu černošského obyvatelstva z Afriky za účelem otrockých prací na Novém kontinentu, aby byli díky nim ušetřeni těchto prací domorodí Indiáni, kteří dřinu na plantážích nezvládali. Navíc se také stávali oběťmi různých chorob zavlečených na kontinent bílými dobyvateli, proti kterým jim chyběla odolnost. Španělé a další kolonizátoři se poté snažili Indiány začlenit mezi své poddané v koloniích a do konce 17. století se soustředili spíše na využití práce otroků výhradně z Afriky. Tato skutečnost byla jedním z hlavních důvodů, proč se slovo otrok v tehdejší době stalo „synonymem“ černocho.³⁴

Zhoršení situace pro místní domorodé obyvatele na americkém kontinentu nastala opět na začátku 19. století, kdy byl oficiálně roku 1808 vydán zákaz dovozu otroků z Afriky. Ačkoli to znamenalo mírné zlepšení situace pro černošské obyvatelstvo a zvyšování jejich nákupní ceny, podpořilo to naopak rozvoj vnitrostátního obchodu na kontinentu s Indiány.³⁵

5.3 Odkazy otroctví v současné společnosti – dědictví kolonialismu

Rozvoj otroctví na americkém kontinentu probíhající v období od 15. až do 19. století lze tedy považovat za jeden z klíčových elementů v dějinách novodobého otroctví. Otroctví je nedílnou součástí veškerého pokroku lidské existence a procesů, které ji doprovázely, jako byla např. tzv. průmyslová revoluce apod., kdy byl s každým pokrokem využíván čím dál více lidský faktor v podobě levné pracovní síly, což podpořilo rozmach různých forem moderního otroctví. „Vzpomínka na otroctví dodnes zanechává hluboké stopy ve společenské struktuře a v materiální i duchovní kultuře amerických států, ...“³⁶

Dobyvatelé zpustošili kontinent, podíleli se na vyhlazení původního domorodého obyvatelstva a zničení říší Aztéků i Inků. Místo nich zde později vybudovali své državy, které spadaly do několika místokrálovství. Ty disponovaly určitou správní autonomií, byly však podřízeny své metropoli, která dohlížela především na jejich ekonomické aktivity. Kolonizátory obývaná území se v první řadě stala zdrojem drahých kovů

---

³³ Casas, B. de las, 1954.

³⁴ Casas, B. de las, 1954.

³⁵ Mrázek, F., 2010 [online].

³⁶ Křížová, M., 2013, s. 5.

a zemědělských produktů.³⁷ Kolonialismus měl také za následek vznik vnitřních konfliktů, které měly negativní vliv na ekonomický růst země a její politický vývoj. V průběhu koloniálního období proběhlo mnoho dalších změn, jejichž negativní dopady můžeme vnímat dodnes.³⁸

5.3.1 Rasová struktura

Jedním z nejznatelnějších důsledků období kolonialismu je zajisté demografický kolaps tehdejší společnosti na americkém kontinentu. Nejvíce postiženou skupinou obyvatel byli Indiáni, kteří v některých oblastech Ameriky téměř vymizeli. Stalo se tak v důsledku nejen těžké práce na plantážích a v dolech, ale rovněž kvůli zavlečení různých evropských chorob, na které jejich organismus nebyl připraven.³⁹ Zbytek původních obyvatel se v průběhu koloniální éry smísilo s přistěhovalci z evropských mocností a s černošskými otroky z Afriky. Na americký kontinent přijížděli především bílí muži, kteří potřebovali manželky. Indiáni a černošské obyvatelstvo nebyli nikdy plně zrovnoprávněni s Evropany, kteří měli ve společnosti dominantní postavení. K těm rovněž patřili potomci kolonistů, jež se narodili v Americe, tzv. kreolové⁴⁰. Indiáni a černoši tedy byli na spodní hranici společenského žebříčku, považováni za chudou a bezprávnou část obyvatelstva a panovaly zde silné rasové předsudky.⁴¹

Kolonialismus tedy výrazně ovlivnil rasovou strukturu obyvatelstva v Americe, jež „je místem střetávání všech ras.“ Populaci Latinské Ameriky a Karibiku v dnešní době tvoří především mestici (míšenec bělocha a indiána), zambové (míšenec indiána a černocho) a mulati, jež jsou míšenci bělochů a černocho.⁴²

5.3.2 Jazyková struktura

V regionu Latinské Ameriky a Karibiku dominují evropské jazyky, které se staly ve většině zemí rovněž jazyky úředními. Patří mezi ně hlavně španělština, angličtina, portugalština a také francouzština a nizozemština.⁴³ Tyto jazyky se však mohou odlišovat od evropské varianty např. v gramatice či výslovnosti, i slovní zásobě,

---

³⁷ Klíma, J., 2011.

³⁸ Ngwe, Job Elom; O. Oko Elechi, 2012, s. 103–119 [online].

³⁹ Hrabálek, M., 2014.

⁴⁰ Španělsky „criollos“

⁴¹ Křížová, M., 2013.

⁴² Fňukal, M. a Šebesta, D., 2013.

⁴³ Křížová, M., 2013.

neboť si osvojily některá slova z indiánských a afrických jazyků a nářečí. Původními indiánskými jazyky dnes mluví již pouze menšiny ve snaze zachovat si svou identitu a kulturu.⁴⁴

5.3.3 Náboženská struktura

Pokud jde o náboženství, není zde pochyb o naprostém vlivu kolonizátorů, jež s sebou přinesli na americký kontinent křesťanství, které dnes převažuje v naprosté většině latinskoamerických států.⁴⁵ Vedoucí postavení má římskokatolická církev, v případě britských kolonií státy vyznávají protestantství. Vlivem přistěhovalectví z Asie se zde nachází i početné menšiny vyznávající islám či hinduismus. Mezi africká náboženství, která si s sebou přivezli černošští otroci z Afriky a dochovala se i v dnešní době, patří zajisté náboženství Orubů, Ašantů, Bantuů a Fonů. „Původní indiánská náboženství se uchovala pouze u izolovaných skupin.“⁴⁶

5.3.4 Urbanizace

Nespravedlivé majetkové poměry, které panovaly v Latinské Americe po bojích jednotlivých zemí za nezávislost proti kolonizátorům, nízká životní úroveň, špatná infrastruktura, chudoba, to vše vedlo k nárůstu stěhování obyvatelstva z venkova do měst a tedy zvyšující se urbanizaci. Menší města trpěla vyhlídáním hlavně kvůli odchodu mladší části populace, která zde neměla dostatek příležitostí, což naopak vedlo k přelidňování velkých měst a ke vzniku mnoha městských aglomerací. Tento vývoj byl odrazem tehdejšího hospodaření za koloniální éry, kdy se soustřeďovaly veškerý obchod a další ekonomické aktivity do velkých měst, což mělo za následek velkou koncentraci obyvatel oproti ostatním oblastem.⁴⁷ Takovéto přelidnění vedlo také ke vzniku slumů, které jsou charakteristické pro velká latinskoamerická města. V některých zemích je známe pod místními názvy jako např. favely v Brazílii. Tato místa postrádají základní sociální i komunální služby a je zde obrovská nezaměstnanost. Města neměla jasně definovanou strukturu a funkční členění, byla

---

⁴⁴ Fňukal, M. a Šebesta, D., 2013.

⁴⁵ Hrabálek, M., 2014.

⁴⁶ Fňukal, M. a Šebesta, D., 2013.

⁴⁷ Hrabálek, M., 2014.

zde nedostatečná infrastruktura, chyběl zde dostatek obytných zón, chudí se mísili mezi bohatými.⁴⁸

5.3.5 Přerozdělování půdy

Za dob koloniální nadvlády vznikaly na území dnešní Latinské Ameriky a Karibiku tzv. latifundie – velkostatky, kde byly vybudovány plantáže za účelem pěstování monokulturních plodin určených na vývoz. V některých venkovských oblastech se naopak zachovaly minifundie – malá hospodářství, kde převládá tradiční způsob zemědělství bez užití moderní mechanizace. Latifundie a minifundie spadaly pod haciendy, které vznikly z feudálních panství. Ve 2. polovině 20. století procházelo zemědělství a majetkové vlastnictví půdy značnou reformou a velkostatky byly rozděleny. Drobní rolníci si tak pronajímali minifundie od majitelů haciend, kteří v té době vlastnili 2/3 veškeré zemědělské půdy.⁴⁹ Tato majetková nerovnost vyvolávala spory a napětí ve společnosti a žádala si pozemkovou reformu. Ačkoli zde byly snahy o agrární revoluci, drobní rolníci dostali jen menší část půdy a bylo zde stále mnoho bezzemků. V některých zemích byla půda zestátněna či navracena původním majitelům. Půdy byl však nedostatek a možnosti jejího využití byly rovněž omezené, což ovlivnilo i produkci potravin, jež byla nedostatečná a zpomalovala rozvoj země.⁵⁰

---

⁴⁸ Fňukal, M. a Šebesta, D., 2013.

⁴⁹ Griffin, K.; Khan, AR.; Ickowitz, A., 2002 [online].

⁵⁰ Hrabálek, M., 2014.

6 NOVODOBÉ OTROCTVÍ

V minulosti se tradičním otroctvím nazývaly případy, kdy otroci byli majetkem svých otrokářů a jejich hodnota rovnala se hodnotě věcí či dobytka. Dle toho s nimi bylo takto i zacházeno. V dnešním světě novodobé neboli moderní pojetí otroctví je posuzováno dle okolností, ve kterých se zneužitá osoba nachází a také dle praktik, kterým je vystavena. Záleží tedy na klasifikaci jednotlivého případu, intenzitě a stupně omezení její osobní svobody, svobody pohybu, kontroly osobních věcí a majetku apod.⁵¹

Moderní otroctví se od antické a středověké formy také odlišuje tím, že „...nebylo výsledkem dlouhodobého válečného stavu. Stalo se nástrojem a zároveň podněcovatelem expanze, prostředkem k rozšiřování moci a vlivu evropských metropolí na úkor zbytku světa a vlastně i na úkor vlastního obyvatelstva.“⁵²

6.1 Příčiny

Moderní otroctví má kořeny v jednoduchém ekonomickém principu, neboť nejlepší způsob jak maximalizovat zisky je minimalizace nákladů vynaložených na pracovní sílu. Dnešní globální ekonomika tento jev jen podporuje, protože se zvyšuje poptávka po levném zboží a levných službách. Proto je mnoho lidí unášeno a nuceno pracovat proti jejich vůli v nelidských podmínkách za minimální nebo vůbec žádný plat, případně za stravu a nocleh pod pohrůžkou fyzického násilí a zavraždění.⁵³

Také rostoucí ilegální migrace se podílí na rozmachu novodobých forem otroctví, zvláště v metropolitních oblastech. Rostoucí migrační toky mají vliv na rozmach obchodování s lidmi. K modernímu otroctví rovněž přispívá nedostatek informací a nedostatečná osvěta lidí o různých formách vykořisťování a jejich rizicích. Stále mnoho lidí, hlavně v rozvojových zemích, postrádá dostatečné vzdělání a ve své bezvýchodné situaci bez uspokojivých finančních prostředků a vyhlídek na lepší budoucnost věří, že nemá jinou možnost než doufat ve falešné sliby překupníků. Mimo to, někteří lidé žijící ve vzdálených chudších regionech si stále myslí, že je naprosto běžné, když někdo omezuje jejich osobní svobodu a práva. Lidé, kteří se stávají obětmi

---

⁵¹ Weissbrodt, D. & Anti-Slavery International, 2002 [online].

⁵² Křížová, M., 2013, s. 40.

⁵³ Ribando Seelke, C., 2015 [online].

otroctví, jsou také nejčastěji ti, kteří pochází ze sociálně slabých, marginalizovaných skupin či menšin.⁵⁴ Mezi další důvody, které vedou například latinoameričany k imigraci do jiné sousední země nebo dokonce Spojených států amerických jsou i rodinné vazby nebo přírodní katastrofy.⁵⁵ Nejzranitelnější jsou pak země, kde je chudoba a nedostatek pracovních příležitostí. V takovýchto zemích se daří korupci a není nikterak výjimečné, že se nacházejí na pokraji občanské války nebo jiného politického či sociálního konfliktu. Kriminalita, organizovaný zločin a politická korupce jsou zde úzce propojeny a taktéž ohrožují místní obyvatelstvo.⁵⁶

K zvyšujícímu se výskytu moderního otroctví zajisté přispěla i populační exploze v souvislosti se zvláště rychlým nárůstem obyvatelstva po 2. světové válce. Vysoký přirozený přírůstek obyvatel, který je charakteristický právě pro většinu rozvojových zemí, zde hraje rovněž velkou roli. Postupný rozvoj dopravní infrastruktury a moderních technologií zase usnadnil migraci obyvatel, kteří bývají snadnou kořistí pro překupníky lidí a pašeráky. Obchod s lidmi je totiž velmi výnosným podnikáním.⁵⁷

6.2 Formy moderního otroctví

V této kapitole se práce zaměří na typy otroctví, se kterými se v dnešní době nejvíce setkáváme. Oběti moderního otroctví končí často v takových odvětvích, kde je největší poptávka po levné pracovní síle, jako jsou např.: práce v manufakturách, v zemědělství, v průmyslových továrnách apod.

Lidé se vydávají z domova za lepšími životními podmínkami, prací, vyšším výdělkem či možností vzdělání. Dávají svůj život všanc pochybným překupníkům a nechávají se oklamat falešnými přísliby dobře placené práce v jiné zemi. Poté je však čeká setkání s tvrdou realitou, kdy se stanou otroky v zajetí, pracují v nepřiměřených podmínkách, bez možnosti útěku. Oběti jsou drženy v izolaci a odříznuty od okolního světa. Často je jim zabaven majetek a doklady, aby jim byl znemožněn kontakt s jejich blízkými. Jsou součástí šedé ekonomiky, pracují nelegálně. Právě z tohoto důvodu nejsou místa, firmy či komplexy, kde tito lidé pracují, snadno úřady dohledatelné.⁵⁸

---

⁵⁴ Ribando Seelke, C., 2015 [online].

⁵⁵ Fňukal, M. a Šebesta, D., 2013.

⁵⁶ Ngwe, Job Elom; O. Oko Elechi, 2012, s. 103–119 [online].

⁵⁷ Ngwe, Job Elom; O. Oko Elechi, 2012, s. 103–119 [online].

⁵⁸ SAP-FL, 2012 [online].

6.2.1 Obchod s lidmi

Mezi nejčastější praktiky otroctví vždy patřilo obchodování s lidmi. „Obchod s lidmi lze dnes považovat za moderní ekvivalent obchodu s otroky v 19. století“⁵⁹ a za moderní termín pro otroctví v dnešní době všeobecně. Zjednodušeně řečeno, jedná se o transport osob za použití nelegálních praktik, jako je podvod, násilí, psychický nátlak, vydírání apod. za účelem zneužití dané osoby pro práci či k sexu.⁶⁰

První mezinárodní úmluva vztahující se k otázce obchodování s lidmi, která byla rovněž všeobecně uznávaná, byla přijata na půdě OSN v roce 2000. Jedná se o dokument *Úmluvy o nadnárodním organizovaném zločinu*, který definuje obchodování s lidmi v jedné ze svých částí, tj. konkrétně je zahrnut v čl. 3 *Protokolu OSN o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zvláště se ženami a dětmi*⁶¹. Dle definice OSN „obchodování s lidmi znamená najímání, přepravu, převoz, přechovávání nebo přijetí osob za účelem zneužívání za pomoci hrozby, použití síly nebo jiných forem donucení, za pomoci únosu, podvodu, uvedení v omyl nebo zneužití moci či stavu bezbrannosti nebo pomocí předání nebo přijetí plateb či výhod, a to za účelem získání souhlasu osoby mající kontrolu nad jinou osobou.“⁶²

Kořeny obchodu s lidmi sahají až do 16. století, kdy po objevení Ameriky začal probíhat transatlantický obchod s otroky, jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách. Ačkoli byl obchod s otroky zakázán např. ve Velké Británii roku 1807, ve Spojených státech zákaz o obchodu s otroky platil od roku 1808 a v Brazílii bylo oficiálně otroctví zakázáno až roku 1888, trend obchodování s lidmi pokračuje až do 21. století (pouze v modernější formě) a patří mezi jednu z praktik mezinárodního zločinu, jejímiž oběťmi se stává ročně v průměru 800 tisíc až 4 miliony lidí. Nejzávažnějším problémem obchodu s lidmi je hrubé porušování lidských práv, nejen omezováním osobní svobody. Oběti obchodu s lidmi jsou prodány do rukou vykořisťovatelů na nucené či domácí práce, do sexuálního otroctví apod. Nejsnadnější kořisti pro překupníky, pašeráky, obchodníky s „bílým masem“ a jiné organizované zločinecké skupiny bývají lidé především ze zemí sužovaných válkou a politickou i ekonomickou

---

⁵⁹ Překlad autorky této práce z původního originálu: Weissbrodt, D. & Anti-Slavery International, 2002, s. 18 [online].

⁶⁰ Anti-Slavery, 2016 [online].

⁶¹ V originálním znění: Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Person, Especially Woman and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime A/55/383.

⁶² Ministerstvo vnitra České republiky, 2015 [online].

nestabilitou. Proto většina obětí obchodování s lidmi pochází právě z rozvojových zemí. Cílem bývají převážně země bohaté a rozvinuté, jako jsou např. státy Severní Ameriky a západní Evropy.⁶³

Ačkoli je zde více dohadů, pokud jde o přesnou definici obchodování s lidmi, experti se shodují, že se jedná o moderní formu otroctví ve 21. století, kdy „...jeden jedinec využívá práci jiného jedince. Na rozdíl od starověké formy otroctví, kde jeden jedinec vlastnil jiného, dnešní vlastníci otroka nemají legální vlastnická práva nad svými otroky, jsou však schopni kontrolovat a řídit jejich osud.“⁶⁴ Tato kontrola spočívá v násilném jednání k zadržené osobě a omezení její svobodné vůle. Dnešní otroci jsou navíc v porovnání s antickým či středověkým otroctvím v mnohem horší situaci, neboť jejich život není spojen s životem jejich otrokáře. Mohou být využíváni pouze dočasně, a to v řádu několik let či měsíců, dokud jsou produktivní a jejich přínos pro vykořisťovatele převyšuje náklady na ně samotné.⁶⁵

Nejsou dostupné komplexní statistické údaje, které by „zmapovaly“ celkový rozsah obchodu s lidmi a jeho oběti. Oběti obchodu s lidmi jsou totiž součástí šedé ekonomiky, proto jsou před sčítáním a shromažďováním údajů pro jakékoli statistiky často skryty a je tedy velmi obtížné získat dostačující reprezentativní vzorek. Navíc, mnoho případů ani není oficiálně nahlášeno, což rovněž komplikuje situaci. Může za tím také být strach nebo neznalost obětí svých práv v dané zemi. Vzhledem k velkému nárůstu globální migrace je monitoring obchodu s lidmi a jiného organizovaného zločinu v současné době velmi náročný.⁶⁶

6.2.2 Domácí otroctví

Jednou z dalších forem otroctví a v dnešní době také velmi rozšířenou je **domácí otroctví**. Migrantky, které se dostanou do cizí země, jsou často zaměstnány jako pomocnice v domácnosti, kde se však setkávají se zacházením a podmínkami podobným otroctví. Mnohdy jsou vystavovány jak psychickému nátlaku, tak fyzickému násilí, přičemž zmíněný první případ je hůře prokazatelný. V posledním desetiletí převládá trend zvyšujícího se počtu migrujících žen právě v regionu Latinské Ameriky

---

⁶³ Ngwe, Job Elom; O. Oko Elechi, 2012, s. 103–119 [online].

⁶⁴ Jedná se o volný překlad původního textu autorkou této práce z anglického originálu: Ngwe, Job Elom; O. Oko Elechi, 2012, s. 105 [online].

⁶⁵ Křížová, M., 2013.

⁶⁶ Ngwe, Job Elom; O. Oko Elechi, 2012, s. 103–119 [online].

a Karibiku a ženy již tvoří téměř 50 % celkového počtu migrantů. Nejčastěji odjíždí samy za prací, aby zabezpečily nejen sebe, ale hlavně svou rodinu. Jedním z nejjednodušších způsobů, jak si vydělat v cizí zemi peníze, bývá prostituce nebo stát se pomocnicí v domácnosti.

6.2.3 Nucená práce

Ačkoli je nucená práce rovněž považována za jednu z praktik moderního otroctví, OSN ji od otroctví rozlišuje. Řešením této otázky však pověřila Mezinárodní organizaci práce. ILO stanovila mezinárodní zákoník práce a zakládá si na 4 hlavních principech: odstranění nucené práce; svoboda sdružování, založení odborů a vstup do nich; zákaz dětské práce; odstranění diskriminace v zaměstnání.⁶⁷

ILO přijala roku 1930 *Úmluvu o nucené práci*. Za nucené práce se považuje jakákoli práce, která je vyžadována po osobě pod pohrůzkou trestu, smrti nebo jiné psychické či fyzické újmy a kterou daná osoba provádí nedobrovolně. Ačkoli tedy zahrnuje určitý stupeň omezování osobní svobody a řadí se k formám otroctví, koncept vlastnictví, který postrádá, ji odlišuje přímo od tohoto termínu.⁶⁸

Bylo však obtížné donutit státy úmluvu dodržet a vymýtit nucenou práci v co nejkratší době, neboť samy využívaly nucenou práci jako politický nástroj za účelem veřejných prací v hospodářském sektoru. Tato situace vedla ke snahám posílit zákony v boji proti nucené práci dalšími úmluvami v rámci mezinárodní ochrany. Dle *Všeobecné deklarace lidských práv* článek 4 neuvádí výslovně i nucené práce. Konkrétněji stanovuje pravidla až *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech*, který sice zakazuje jakoukoli nucenou a povinnou práci, na základě tohoto dokumentu však existuje výjimka v podobně povinných prací pro vězně, vojenské služby a běžných občanských povinností.⁶⁹

ILO sestavila několik indikátorů, které by měly pomoci snáze identifikovat možné případy nucené práce. Tyto ukazatele slouží k lepšímu pochopení a rozpoznání, jak se může člověk stát obětí nucené práce nejen pro úřady, bezpečnostní složky, ale také pro pracovníky nevládních organizací, aby jim mohli poskytnout včasnou pomoc v naléhavých případech.⁷⁰

---

⁶⁷ Weissbrodt, D. & Anti-Slavery International, 2002 [online].

⁶⁸ SAP-FL, 2012 [online].

⁶⁹ Weissbrodt, D. & Anti-Slavery International, 2002 [online].

⁷⁰ SAP-FL, 2012 [online].

Mezi hlavní ukazatele nucené práce patří:⁷¹

- zneužití zranitelnosti,
- oklamání,
- omezení pohybu,
- izolace,
- fyzické a sexuální násilí,
- zastrašování a hrozby,
- zadržování dokladů totožnosti,
- zadržování mezd,
- dlužní otroctví,
- nepatřičné pracovní a životní podmínky,
- nepřiměřená pracovní doba (přesčas).

6.2.4 Sexuální otroctví

Oběti sexuálního otroctví jsou nuceny k sexuálním úkonům a jiným praktikám bez vědomého souhlasu. Pokud nechtějí spolupracovat a plnit požadavky svých vykořisťovatelů, potýkají se s výhrůzkami nebo jsou podrobena psychickému nátlaku či dokonce vystaveny fyzickému násilí. Mnohdy bývají nuceny užívat alkohol, brát drogy nebo jiné omamné látky, aby ti, jenž je uvěznili a využívají je, měli nad nimi větší kontrolu a donutili je tak k čemukoli. Sexuální otroctví a nucená prostituce jsou velmi úzce spojeny s obchodováním s lidmi. Navíc legalizací prostituce např. v některých latinskoamerických státech se ztížila postižitelnost sexuálního otroctví.⁷²

Dalším příkladem sexuálního otroctví jsou také nucená manželství. Velmi typická jsou zvláště v některých rozvojových zemích (např. v jižní a jihovýchodní Asii nebo arabských zemích), kde jsou častými oběťmi děti. UNICEF⁷³ odhaduje, že se na světě nachází více než 11 % dívek, které byly nuceny vstoupit do manželství již před 15. rokem života. V některých zemích jsou uzavírána manželství s dětmi ve věku 16–18 let, tyto případy však již nejsou považovány za nucená manželství. Dle UNICEF žije na světě kolem 700 milionů žen, které se staly v minulosti oběťmi

---

⁷¹ SAP-FL, 2012 [online].

⁷² Ribando Seelke, C., 2015 [online].

⁷³ Dětský fond OSN

nucených manželství. Mnohdy také takovéto manželství s dítětem může skrývat zcela jiné praktiky moderního otroctví. Aby byla manželství s dětmi považována za formu otroctví, musí zde být prokazatelné tyto skutečnosti: dítě nedalo souhlas ke vstupu do manželství; dítě je ovládáno druhou osobou; zneužíváno k domácím pracím a sexuálním praktikám pod nátlakem a výhrůzkami či jinak fyzicky nebo psychicky napadáno. Děti jsou zároveň zbaveny osobní svobody a jakékoli možnosti manželství dobrovolně opustit. Jsou drženy v izolaci a osamělosti. Nucená manželství jsou rovněž spojena s dalšími problémy. Postižené dívky často nedokončí vzdělání a příliš brzy otěhotní. UNICEF se tedy musí potýkat i s řešením problematiky častých úmrtí těchto dívek ve věku 15–19 let při porodu nebo ještě v průběhu těhotenství (z důvodu nízké porodní hmotnosti, podvýživy, nemoci atd.) po celém světě. Každoročně takto zemře téměř 70 tisíc dívek pod 18 let.⁷⁴

6.2.5 Dětská práce

Pokud jde o terminologii, pojem „dětská práce“ se může zdát poněkud matoucí. Existují dvě vysvětlení tohoto pojmu. První definice dětskou práci vnímá jako práci, která je nutná, aby dítě pomohlo zabezpečit finančně svoji rodinu a je to pro něj zdroj příjmů. Zároveň mu tato zkušenost pomáhá více se osamostatnit a rozvíjet své dovednosti a osobnost. Tento druh práce tedy může být užitečný a naopak přínosný pro dítě a jeho rozvoj.⁷⁵

Druhá definice dětské práce, ačkoli ji neoznačuje přímo jako otroctví, je posuzována velmi negativně. Práce a podmínky, ve kterých se děti nacházejí, je často fyzicky i psychicky ohrožují a také jim znemožňují pravidelnou školní docházku či přístup ke vzdělání jako takový. Patří sem děti, které jsou zaměstnávány v době své nezletilosti a nezralosti. Je narušen jejich vývoj a bezstarostné dětství.⁷⁶

Podle statistik Mezinárodní organizace práce je ve světě více než 5 milionů dětí, které jsou zneužívány v moderním otroctví. Pod různými pohrůzkami jsou děti nuceny k žebrání, drobným krádežím a jiným nelegálním aktivitám. Stávají se oběťmi prostituce a pornografického průmyslu. Dětská práce je rovněž nelegálně využívána v továrnách, manufakturách, zemědělství apod. Tyto děti pracují povinně mnoho hodin každý den a často za svou práci nedostanou zapláceno. Vykoišťovatelé zneužívají

---

⁷⁴ UNICEF, 2014 [online].

⁷⁵ Anti-Slavery, 2016 [online].

⁷⁶ Anti-Slavery, 2016 [online].

jejich zranitelnosti, nevědomosti, nezralosti a samoty, neboť jsou často od domova velmi daleko, vytrženy ze svých rodin.⁷⁷

Samostatnou kapitolou by pak mohli být zvláště dětsí vojáci. V zemích s nestabilním či diktátorským režimem, které jsou sužovány válkami a jinými konflikty, se nachází celkem cca 300 tisíc dětských vojáků v průměrné věkové kategorii pod 10 let. Takováto zkušenost v dětské armádě zanechá u dětí doživotní trauma a odnáší si s sebou mnohdy již nesmazatelná stigmata, díky kterým je jim pak znemožněn návrat do jejich rodné vesnice, k jejich rodině a je velmi těžké zařadit je zpět do společnosti a do běžného života.⁷⁸

6.2.6 Dlužní otroctví a nevolnictví

Tyto termíny označují nucenou práci, kterou si lidé musí odpracovat své dluhy, aby je splatili. Dluhy však mohou narůst do značné výše včetně úroků a je nemožné se tedy z této situace snadno vymanit. Pracovníci často pracují za základní stravu a ubytování v nelidských podmínkách a nesmí dané místo, které navíc může být střeženo ozbrojenou stráží, opustit. Postižené bývají v hojné míře i děti, neboť dluhy dědí po svých rodičích.⁷⁹

Za nevolnictví byla považována práce otroků v oblasti zemědělství, např. na plantážích a farmách. Nevolnictví bylo spojováno právě s dlužním otroctvím, jak ukázala zpráva z roku 1924, kterou vydala Dočasná komise vytvořená pro otázky otroctví. Pozdější výzkum ILO v Latinské Americe rovněž potvrdil kombinaci těchto dvou forem otroctví. Nevolníci zde byli označováni jako „*peonage*“ (nádeník), zvláště u domorodého obyvatelstva v 1. polovině 20. století. Dodatek k Úmluvě o otroctví z roku 1956 definuje nevolnictví jako stav, kdy je osoba nucena žít a pracovat na pozemku jiného vlastníka bez možnosti změny místa pobytu, neboť byl k tomuto majiteli pozemku právně vázán a byl povinen respektovat jeho vůli. Nevolnictví se v Latinské Americe rozmohlo především v koloniálním období, kdy byly podrobovány domorodé národy a byl jim zabaven veškerý majetek a půda. Tito lidé byli nuceni pracovat jako dělníci a nádeníci pro majitele pozemku, odvádět mu podíl ze sklizně nebo se starat o jeho domácnost. Hlavním problémem nevolnictví bylo,

---

⁷⁷ Anti-Slavery, 2016 [online].

⁷⁸ Anti-Slavery, 2016 [online].

⁷⁹ ILO, 2005 [online].

že lidé v této situaci neměli žádnou možnost zbavit se svého postavení a statusu nevolníka. Nešlo zde tedy v první řadě o umožněný přístup k půdě výměnou za odvedenou práci, jak se mnozí mylně domnívají. Status nevolníka byl dědičný, tudíž mohla být často postižena celá rodina. Rodina nevolníka však mohla být u vlastníka půdy také zadlužená a z toho důvodu byla povinna setrvat a dále pokračovat v práci. Systém přerozdělování půdy a půdního vlastnictví v regionu Latinské Ameriky a Karibiku může být rovněž jednou z hlavních příčin, která podporovala vznik nevolnictví a dlužního otroctví. Nevolnictví byl termín hojně užívaný v minulosti, v současnosti se již spíše pro tuto problematiku užívá pojem dlužní otroctví.⁸⁰

6.2.7 Pašování osob

Obchodování s lidmi a pašování osob je potřeba odlišovat, ačkoli na obou těchto zločinech se podílí organizované zločinecké skupiny či gangy a jsou velmi úzce propojeny. Jak již bylo popsáno, obchodování s lidmi znamená, že daná osoba se rozhodla za pomoci jiné hledat lepší životní podmínky, byla však oklamána a pod pohrůzkami násilí či nátlakem donucena k práci nebo činnosti, kterou sama dobrovolně nechtěla vykonávat. V tomto případě se jedná hlavně o nucené práce nebo sexuální vykořisťování.⁸¹ Trochu odlišná je však situace u pašování osob. Dle všeobecně uznávané definice se jedná o neoprávněné překročení hranic. Převaděči ilegálně pašují migranty ze země původu do jiné země organizovaným způsobem, jelikož jim pro legální vstup přes hranice chybí často potřebné dokumenty nebo imigrační povolení. Pomohou jim vyhnout se příslušným kontrolním stanovištím na hranicích nebo jim opatřit falešné doklady. Dochází tedy k porušování pravidel státu a ke zločinu páchanému vůči němu. K porušování lidských práv tak zde nedochází přímo, ale pouze ve spojení s dalšími trestnými činy a formami otroctví.⁸² Pašování je zločin proti státu a dané osoby by měly být ihned deportovány zpět do své země původu, protože jsou de facto spoluviníkem v této trestné činnosti, jelikož se tak děje s jejich vědomým souhlasem. Oběti obchodu s lidmi si naopak zaslouží právní pomoc a ochranu státu, neboť zločiny, kterých se na nich druzí dopouští, jsou zločiny páchané proti osobě. Rozpoznat tyto dva případy od sebe není vždy jednoduché, zvláště pokud jde o děti bez doprovodu. Ačkoli ILO v roce 2000 tyto dva problémy definovala

---

⁸⁰ Weissbrodt, D. & Anti-Slavery International, 2002 [online].

⁸¹ Freyre, G., 2014 [online].

⁸² Freyre, G., 2014 [online].

pro jejich správné rozlišení v *Palermské úmluvě*⁸³, stále bývá obchod s lidmi s pašováním osob v některých případech zaměňován, zvláště v Latinské Americe.⁸⁴

6.3 Ohrožené cílové skupiny

6.3.1 Dle pohlaví: Muži, ženy a děti

Mužské oběti pocházející převážně ze Střední a Jižní Ameriky jsou zneužívány především na farmách a ve stavebnictví ve Spojených státech amerických. Pokud se stanou obětmi obchodu s lidmi právě muži, je málo pravděpodobné, že by byly tyto případy oficiálně registrovány. Důvodem jsou stud a strach z nežádoucí pozornosti a rizika stigmatu ve společnosti.⁸⁵

Nejpočetnější skupinou obětí různých forem moderního otroctví jsou bezesporu ženy a děti. Ženy jsou považovány za křehké a něžné pohlaví a nemají lehkou úlohu ve společnosti. V mnoha zemích jsou stále v nemalé míře diskriminovány. Dle zprávy OSN z roku 2014 tvoří ženy a dívky až 80 % obětí obchodu s lidmi, který zasáhne přibližně 2 miliony lidí za rok.⁸⁶ V mnoha rozvojových zemích se potýkají s nerovným postavením ve společnosti dodnes. Region Latinské Ameriky a Karibiku není výjimkou. Nerovné postavení žen zde bylo a je ovlivňováno také machismem⁸⁷, který je silně zakořeněn v latinskoamerické společnosti dodnes.⁸⁸

Děti jsou zajisté tou nejzranitelnější skupinou vůbec, která je náchylná k jakémukoli zneužití. Jakmile opustí domov, ztratí kontakt se svou rodinou a příbuznými, ocitají se daleko a samy.⁸⁹

---

⁸³ V rámci Palermské úmluvy se jedná o Úmluvu 2000 proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (the 2000 Convention against Transnational Organized Crime).

⁸⁴ Ribando Seelke, C., 2015 [online].

⁸⁵ Ngwe, Job Elom; O. Oko Elechi, 2012, s. 103–119 [online].

⁸⁶ OSN, 2014 [online].

⁸⁷ Chalupa, J., 1997. Machismus znamená nadměrné zdůrazňování maskulinity. Tento pojem je dodnes součástí kultury latinskoamerických států jako vzor sociálního chování, kdy muži zaujímají postoj nadřazenosti vůči ženám. Může být takto označováno i chování plně agrese a násilí zaměřené výhradně proti ženám ze strany mužů. V pozitivním významu je machismus považován za symbol mužnosti nebo spojován se statečností, silou, moudrostí a ochránářským postavením v rodině.

⁸⁸ Chalupa, J., 1997.

⁸⁹ Anti-Slavery, 2016 [online].

6.3.2 Domorodé obyvatelstvo

Domorodé obyvatelstvo je obzvláště specifickou skupinou. Místní domorodci nebo Indiáni v latinskoamerických a karibských zemích často žijí v odlehlých oblastech, kde jsou nedostatečné příležitosti ke vzdělání a tím pádem nízká úroveň gramotnosti. Státy do těchto oblastí investují velmi málo a jejich přítomnost je zde téměř neviditelná. Evidence obyvatel je rovněž málo kvalitní vlivem nedostatečných kapacit a úrovně místních úřadů.⁹⁰ Snadným cílem pro vykořisťovatele jsou také kvůli neznalosti zákonů. Mnohdy se jedná o domorodé obyvatele z nižších společenských vrstev, kteří jsou chudí, negramotní a nemají příliš mnoho příležitostí k obživě nebo pocházejí z menších etnických a náboženských skupin.⁹¹

6.3.3 Migranti

Obzvláště ohroženou skupinou, která je vystavována porušování osobních práv, zneužívání a diskriminaci, jsou migranti. Často vstupují do nové země nelegálně, bez jakéhokoli povolení. Zaměstnavatelé pak zneužívají jejich situace a hned po příchodu jim zabavují pasy či jiné osobní doklady a snaží se je takto udržet v zajetí. Dostanou se tak snadno do dlužního otroctví, ženy končí nedobrovolně jako prostitutky nebo otrokyně v domácnosti.⁹²

Migranti jsou častým cílem překupníků s lidmi a pašeráků, kteří zneužívají jejich nevědomosti, strachu a špatné sociální situace. Hlavním problémem imigrantů v cizí zemi je také většinou neznalost příslušného jazyka a místní právní legislativy. Bývají zde nelegálně a pracují v sektorech šedé ekonomiky. Nikoho v zemi neznají. Jsou bez peněz a chybí jim kontakty či jakékoli sociální vazby. V takové situaci se snadno stávají oběťmi překupníků s lidmi.⁹³

---

⁹⁰ ILO, 2005 [online].

⁹¹ SAP-FL, 2012 [online].

⁹² Weissbrodt, D. & Anti-Slavery International, 2002 [online].

⁹³ Ventura, I., 2016 [online].

7 MODERNÍ OTROCTVÍ V ROZVOJOVÝCH ZEMÍCH

7.1 Moderní otroctví v číslech

Podle odhadů Mezinárodní organizace práce z roku 2012 se problematika nucené práce dotýká až 21 milionů lidí po celém světě. Minimálně 25 % tvoří děti a mládež pod 18 let. Na základě statistik ILO se odhaduje, že nejméně 3 lidé z 1 000 jsou oběťmi nucených prací.⁹⁴ Nucená práce je však pouze jedna z mnoha forem moderního otroctví. Celkový počet obětí moderního otroctví odhaduje organizace Walk Free Foundation⁹⁵ až na 35,8 milionů na základě své nejnovější zprávy z roku 2014. Pokud jde o region Latinské Ameriky a Karibiku, situace zde je nejvážnější v Brazílii a na Haiti.⁹⁶

Obr. 1: Počet obětí nucené práce v jednotlivých regionech světa dle odhadů ILO z roku 2012

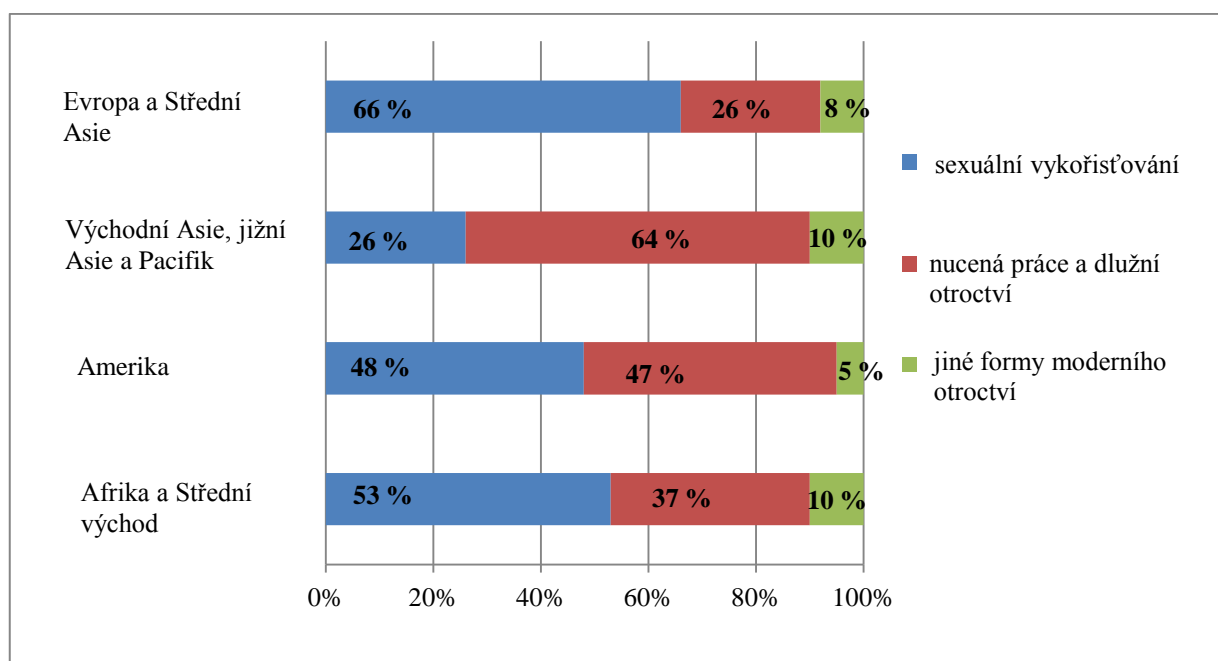
Upraveno autorkou dle zdroje: ILO, 2012.

⁹⁴ ILO, 2012 [online].

⁹⁵ O organizaci Walk Free Foundation budeme mluvit více v následující části této kapitoly a rovněž i v poslední kapitole.

⁹⁶ Walk Free Foundation, 2014 [online].

„Novodobé otroctví má různé podoby a postihuje lidi všech věkových kategorií, obě pohlaví a všechny rasy.“⁹⁷ Jak můžeme vidět na následujícím Obr. 2, mezi státy po celém světě jsou jisté regionální rozdíly v rámci výskytu různých forem moderního otroctví. V Evropě, ve Střední Asii a Africe převažuje sexuální zneužívání obětí obchodu s lidmi, východní Asie a Tichomoří má nejvíce obětí nucených prací. Na americkém kontinentu probíhá sexuální vykořisťování a nucené práce přibližně ve stejné míře.⁹⁸

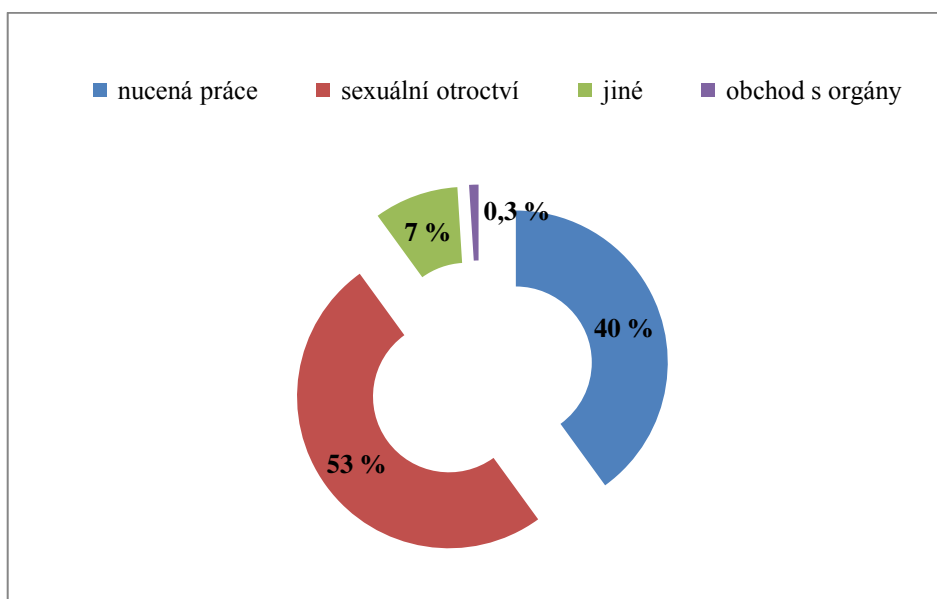
Obr. 2: Podíl nejčastějších forem moderního otroctví u identifikovaných obětí obchodu s lidmi v letech 2010–2012 podle regionu jejich výskytu

Upraveno autorkou dle zdroje: UNODC, 2014, s. 9.

⁹⁷ Anti-Slavery, 2016 [online].

⁹⁸ UNODC, 2014 [online].

Podle zprávy z roku 2014 vytvořené UNODC je podíl jednotlivých forem moderního otroctví ve světě následující (viz Obr. 3):⁹⁹

Obr. 3: *Formy vykořisťování mezi identifikovanými oběťmi obchodování s lidmi na světě v roce 2011*

Upraveno autorkou dle zdroje: UNODC, 2014, s. 9.

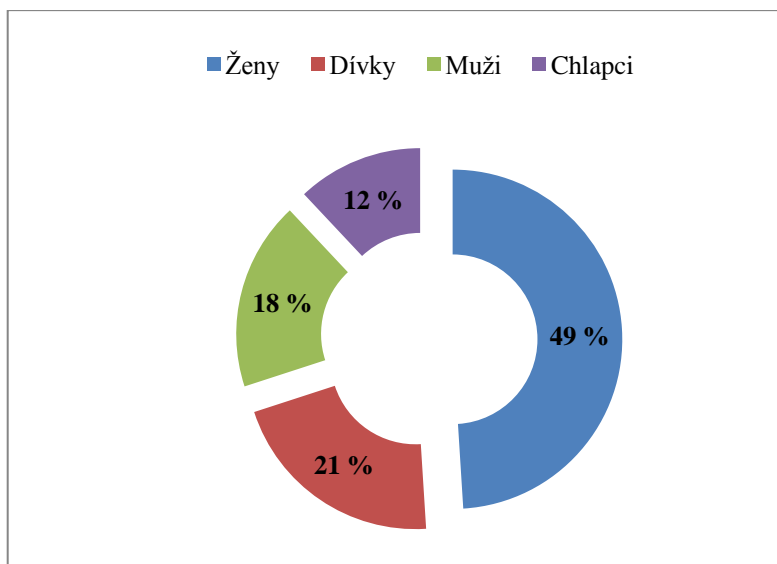
Na základě analýzy identifikovaných obětí obchodování s lidmi v letech 2010–2012 UNODC potvrdila, že ženy a dívky tvoří většinu těchto obětí. Jako reprezentativní vzorek sloužilo téměř 32 tisíc obětí, které byly odhaleny v 80 zemích po celém světě a registrovány dle pohlaví a věku. Ačkoli se profil obětí dle pohlaví každoročně mění pomalým tempem, dospělé ženy stále zauímají největší podíl mezi těmito oběťmi, a to téměř 50 % (viz Obr. 4).¹⁰⁰ V posledních letech však přibývá více dívek mezi oběťmi a rovněž jde zde trend rostoucího počtu obětí mezi muži a chlapci, neboť se daří odhalovat více případů nucených prací, ve kterých převažují v mnoha zemích jako oběti právě muži.¹⁰¹

⁹⁹ UNODC, 2014 [online].

¹⁰⁰ UNODC, 2014 [online].

¹⁰¹ ILO, 2015 [online].

Obr. 4: *Identifikované oběti obchodování s lidmi ve světě na základě věku a pohlaví v roce 2011*

Upraveno autorkou dle zdroje: UNODC, 2014, s. 29.

Obchodování s lidmi je problémem nejen na mezinárodní úrovni, ale i v rámci vnitřních hranic států. Lidé musí čelit této trestné činnosti v zemi původu, dokonce i v blízkosti svého bydliště.¹⁰²

Co se týče toků obchodování s lidmi v regionu Latinské Ameriky a Karibiku, téměř 60 % probíhá na lokální či regionální úrovni v rámci země původu. Rozlišují se zde také toky mezi jednotlivými státy navzájem, tzv. subregionální toky, při kterých jsou překročeny hranice do sousedního státu. Tento typ toků obchodu s lidmi probíhá především ve Střední Americe a Karibiku. V této oblasti končí mnoho obětí i ze zemí Jižní Ameriky. UNODC (2014) uvádí některé příklady toků obětí obchodu s lidmi v latinskoamerických zemích, mezi které patří např. Kolumbijci, jejichž cílovou zemí je Chile a některé další středoamerické země. Obyvatelé Peru jsou prodáváni do Chile a Argentiny a oběti obchodu s lidmi bolivijské národnosti jsou identifikovány hlavně v Argentině, Brazílii, Chile a Paraguayi. Dalšími cílovými zeměmi, kde končí oběti obchodování s lidmi z latinskoamerických a karibských zemí, jsou státy západní a střední Evropy a Severní Ameriky.¹⁰³

¹⁰² ILO, 2015 [online].

¹⁰³ UNODC, 2014 [online].

7.1.1 Globální index otroctví¹⁰⁴

Australská organizace Walk Free Foundation¹⁰⁵ sestavila index, který vyjadřuje počet lidí, jež žijí v podmínkách otroctví v globálním měřítku. GSI vychází z analýzy prevalence moderního otroctví. Její, zatím poslední, zpráva z roku 2014 se také zaměřuje na činnosti, které státy vynakládají na boj proti formám moderního otroctví. GSI se navíc snaží posoudit externí faktory, jež ovlivňují zranitelnost lidí a zvyšují jejich náchylnost stát se oběťmi moderního otroctví.¹⁰⁶

Na základě vyhodnocování GSI roku 2014 se potýkají nejvíce s moderním otroctvím v regionu Latinské Ameriky a Karibiku následující státy: Haiti, Surinam, Guyana, Mexiko, Kolumbie a Peru. Nejhorší situace je na Haiti, které je zmítáno velkou chudobou a odkud mnoho Hait'anů migruje ilegálně do Dominikánské republiky, kde pracují na třtinových polích v nepřiměřených podmínkách (trpí nedostatkem pitné vody; nedostávají řádně zaplacenou práci; pracují přesčas nebo nemají žádné osobní volno ani odpočinek pod hrozbou deportace; jsou zde vězněni násilím či pod jinými pohrůzkami).¹⁰⁷

---

¹⁰⁴ Global Slavery Index, dále jen GSI.

¹⁰⁵ Dále jen WFF.

¹⁰⁶ Walk Free Foundation, 2014 [online].

¹⁰⁷ Walk Free Foundation, 2014 [online].

Tabulka 1: Počet obětí moderního otroctví v regionu Latinské Ameriky a Karibiku v roce 2014

Pořadí	Stát	Podíl obětí moderního otroctví z celkového počtu populace (%)	Odhadovaný počet populace v moderním otroctví	Celková populace v roce 2014
1	Haiti	2,304	237 700	10 317 461
2	Surinam	0,907	4 900	539 276
3	Guyana	0,387	3 100	799 613
4	Mexiko	0,218	266 900	122 332 399
5	Kolumbie	0,218	105 400	48 321 405
6	Peru	0,218	66 300	30 375 603
7	Ekvádor	0,218	34 300	15 737 878
8	Guatemala	0,218	33 800	15 468 203
9	Bolívie	0,218	23 300	10 671 200
10	Honduras	0,218	17 700	8 097 688
11	Paraguay	0,218	14 800	6 802 295
12	Salvador	0,218	13 800	6 340 454
13	Nikaragua	0,218	13 300	6 080 478
14	Chile	0,210	36 900	17 619 708
15	Kostarika	0,210	10 200	4 872 166
16	Panama	0,210	8 100	3 864 170
17	Uruguay	0,210	7 100	3 407 062
18	Venezuela	0,200	60 900	30 405 207
19	Argentina	0,187	77 300	41 446 246
20	Dominikánská republika	0,175	18 200	10 403 761
21	Trinidad a Tobago	0,169	2 300	1 341 151
22	Jamajka	0,155	4 200	2 715 000
23	Barbados	0,149	400	284 644
24	Brazílie	0,078	155 300	200 361 925
25	Kuba	0,036	4 100	11 265 629
26	Spojené státy americké	0,019	60 100	316 128 839
27	Kanada	0,013	4 600	35 158 304

Zdroj: Walk Free Foundation, 2014, s. 61.

V Mexiku, Kolumbii a Brazílii je rozšířen obchod s drogami, který je propojen s obchodováním s lidmi, zvláště pak s dětmi, které bývají nedobrovolně zapojeny do této trestné činnosti. Ke zneužívání dětí přispívá i současný migrační trend, kdy se zvyšují proudy nezletilých dětí bez doprovodu migrujících do Spojených států amerických nebo Kanady.¹⁰⁸

¹⁰⁸ Walk Free Foundation, 2014 [online].

Stanovování indexu dle GSI od WFF je vnímáno jako jeden z hlavních ukazatelů moderního otroctví. Avšak nelze skrýt jisté nedostatky, pokud jde o metodiku výpočtů a tvorbu statistik. Proto je GSI často kritizován, že jako zdroj přesných dat není vždy relevantní, pro odhady míry výskytu moderního otroctví ve světě je nicméně dostačující. Organizace WFF má mnoho podporovatelů a je ve velké míře dotována z peněz mnoha světových milionářů. Je však třeba ocenit snahu, s jakou proti modernímu otroctví bojuje právě díky těmto financím. Organizace WFF funguje teprve pár let a metody výpočtu a zpracovávání statistik se pokouší neustále zdokonalovat prostřednictvím většího množství vlastních průzkumů, což jí lze jedině připsat k dobru.¹⁰⁹

7.2 Situace v regionu Latinské Ameriky a Karibiku

Jak zde již bylo několikrát řečeno, v rámci fenoménu moderního otroctví je forma obchodování s lidmi jednou z nejrozšířenějších, se kterou se musí mezinárodní společenství potýkat. Je to i jeden z hlavních problémů právě v zemích Latinské Ameriky a Karibiku, které jsou nejen zdrojovými zeměmi, ale také tranzitními i cílovými zároveň. Pro mnoho obětí pocházejících z tohoto regionu jsou další cílovou zemí Spojené státy americké, je tedy i v jejich zájmu se ve jménu pomoci v boji nejen proti této formě moderního otroctví v regionu Latinské Ameriky a Karibiku angažovat. Největší podíl obětí obchodu s lidmi ve Spojených státech amerických tvoří obyvatelé Mexika, Hondurasu, Guatemaly a Salvadoru. Z jiných zemí mimo region Latinské Ameriky a Karibiku jsou to pak lidé původem z Thajska, Filipín a Indie, pro něž jsou latinskoamerické státy pouze tranzitní oblastí. Mezi cílové země v Latinské Americe a Karibiku patří spíše ty vyspělejší a bohatší, jako je např. Brazílie, Argentina, Chile, Panama, Kostarika a Mexiko. Obchodování s lidmi je v Latinské Americe a Karibiku nejvíce spojeno se sexuálním vykořisťováním žen a dětí, na druhém místě jsou to nucené práce (44 %).¹¹⁰ Latinskoamerické a karibské země slouží rovněž jako základna pro mnoho organizovaných zločineckých skupin nadnárodního charakteru, které se na obchodu s lidmi podílí velkou měrou.¹¹¹

---

¹⁰⁹ Gallagher, A., 2014 [online].

¹¹⁰ Walk Free Foundation, 2014 [online].

¹¹¹ ILO, 2016a [online].

Země, které nedodržují ustanovené zákony a úmluvy v boji proti obchodování s lidmi, jsou sankcionovány ze strany Spojených států amerických. Hlavní úlohu v monitorování situace a implementaci programů a operací v boji proti obchodování s lidmi v Latinské Americe a Karibiku sehrávají Spojené státy americké, které tyto programy zaštiťují a financují. Jejich úkolem je rovněž i sledovat současné trendy v tomto regionu. Hlavním problémem je například obchodování s nelegálními dětskými migranty ze zemí Střední Ameriky, obchodování s dětmi na Haiti nebo zapojování skupin organizovaného zločinu do obchodu s lidmi, pro které se jedná o lukrativní byznys jak financovat své nezákonné aktivity. Je tedy nesmírně důležité monitorovat situaci spojenou s touto problematikou v jednotlivých zemích.¹¹²

Dle statistik z roku 2012 byly registrovány v Latinské Americe a Karibiku téměř 2 miliony obětí obchodu s lidmi. Mezinárodní organizace práce prováděla v roce 2014 finanční analýzu nucených prací v latinskoamerickém regionu, ze které vyplynulo, že jsou zde nelegální zisky v hodnotě téměř 12 miliard USD každý rok. Vzhledem ke skryté povaze této formy moderního otroctví se však těžko získávají příslušná data a posuzují dopady a rozsah této problematiky.¹¹³ Jedním z druhů obchodu s lidmi jsou případy vnitřního obchodu s lidmi, který probíhá mezi venkovem a městy v rámci jedné země. Další toky obchodu s lidmi naopak probíhají směrem z rozvojových zemí do zemí vyspělých.¹¹⁴

Pokud jde o obchodování s dětmi v regionu Latinské Ameriky a Karibiku, nebylo doposud zpracováno dostatečné množství zpráv a výzkumů jako v jiných částech světa (jako je Asie či Evropa). Děti jsou však nejčastějšími oběťmi sexuálního průmyslu v zemích, které jsou populární turistickou destinací nebo přímo centrem sexuální turistiky. Osířelé, pod vlivem drog či alkoholu, žijící na ulici nebo zapojené do místních gangů jsou snadným terčem pro překupníky s „bílým masem“. Jiným případem je situace, kdy jsou děti zapojeny do sexuálního průmyslu s vědomím jejich rodiny, aby tak svým výdělkem přispěly do rodinného rozpočtu. Děti bývají využívány také jako služebnictvo v latinskoamerických domácnostech, jsou předmětem obchodu nelegálních adopcí nebo jsou rekrutovány jako vojáci v ozbrojeném konfliktu a nuceny pracovat pro skupiny organizovaného zločinu. Dětská práce se rovněž zneužívá při práci v dolech nebo na plantážích a při výrobě širokého sortimentu zboží, jako jsou

---

¹¹² Ribando Seelke, C., 2015 [online].

¹¹³ Ribando Seelke, C., 2015 [online].

¹¹⁴ ILO, 2016a [online].

cukrová třtina, káva, cihly, zlato, apod. Podle odhadů ILO z roku 2013 pracuje takto více než 5 milionů dětí pouze v regionu Latinské Ameriky a Karibiku, ačkoli dle současného trendu počty obětí mírně klesají.¹¹⁵

Většina obětí v sexuálním průmyslu je nucena k prostituci či pornografii. Děti bývají prodány spíše v regionálním měřítku v rámci země jejich původu, kdežto ženy a mladé dívky jsou prodávány i na mezinárodní úrovni daleko za hranicemi jejich rodné země. Často se to týká migrantek, kterým se nepodařilo dostat až do Spojených států amerických a jsou zachyceny na mexicko-guatemalské hranici. Každoročně se stává obětmi obchodu s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování téměř 100 tisíc latinskoamerických žen pocházejících např. z Kolumbie a Dominikánské republiky, pro něž jsou cílovými zeměmi především Argentina a Brazílie. Další z cílových zemí je např. Panama, kde jsou nuceny pracovat ženy z Kolumbie a ze zemí Střední Ameriky.¹¹⁶

Mezi další formy moderního otroctví vyskytující se v Latinské Americe a Karibiku patří domácí otroctví (služebnictvo, chůvy), nucené práce v textilních továrnách, ve stavebnictví a v rybářství, průmyslu a zemědělství (sběr ovoce a zeleniny, pěstování atd.). Lidé jsou nuceni mimo jiné pracovat pro globální dodavatelské řetězce, ačkoli velké obchodní řetězce a korporace, jako je McDonald, Burger King apod., podepsaly smlouvu, ve které se zavázaly, že nebudou nadále podporovat žádné pěstitele, jež zneužívají pracovníky jako levnou pracovní sílu v nepřiměřených pracovních podmínkách.¹¹⁷

Nejvíce obětí nucených prací je koncentrováno v Brazílii ve venkovských oblastech a na plantážích, v těžařských oblastech. V Peru a Ekvádoru se jedná především o práce v dolech. Často se jedná i o sezónní zemědělské práce. Obyvatelé Peru a Kolumbie navíc bývají násilně odvedeni ozbrojenými skupinami. Organizované zločinecké skupiny v Guatemale se podílejí na přepravě žen z jiných zemí Střední Ameriky, Mexiko je proslulé mafiánskými skupinami, drogovými kartely a jinými nebezpečnými organizacemi zapojenými do pašování osob a obchodu s lidmi. Obdobně je na tom

---

¹¹⁵ ILO, 2015 [online].

¹¹⁶ Ribando Seelke, C., 2015 [online].

¹¹⁷ Freyre, G., 2014 [online].

situace v Kolumbii, kde je rovněž mnoho drogových kartelů a gangů. Další síť obchodu s lidmi se nacházejí na hranici tří států: Argentiny, Brazílie a Paraguaye.¹¹⁸

Domorodí obyvatelé latinskoamerických a karibských zemí jsou na nucené práce využíváni nejčastěji. Jejich práce je hojně využívána i v dnešní době na plantážích s cukrovou třtinou nebo jsou drženi v táborech v oblasti těžby v Amazonii. Domorodá část populace je ovlivněna negativními faktory, jako jsou marginalizace, diskriminace, chudoba, nízká gramotnost, apod. Jejich status vysoké zranitelnosti vůči otroctví díky těmto faktorům je ale opomíjen. Na základě výzkumů a analýzy obětí obchodování s lidmi v regionu Latinské Ameriky a Karibiku se odhaduje, že děti domorodých obyvatel tvoří dvakrát více obětí než děti ostatní části populace. Sběr dat je však v této oblasti poněkud problematický, neboť je trestná činnost páchaná na této skupině obyvatelstva často neviditelná a těžce zachytitelná.¹¹⁹

Obchodování s dětmi v regionu Latinské Ameriky a Karibiku zaujímá 30 %, dospělí tvoří 70 %. Jedná se o složení dle pohlaví a věku obětí z let 2007–2010. Nicméně, děti jsou oběťmi obchodování s lidmi především ve státech Střední Ameriky a v severních státech Jižní Ameriky. Pro celý region však platí, že na každé 3 děti identifikované jako oběti moderního otroctví připadají 2 dívky a 1 chlapec.¹²⁰

7.2.1 Reakce států na výskyt moderního otroctví a právní odpovědnost

„Z hlediska regionální reakce na obchodování s lidmi má dnes většina zemí specifickou legislativu, ačkoli pro některé z nich pokrývá tuto problematiku jen částečně.“¹²¹ Nicméně můžeme potvrdit, že od roku 2008 se situace značně zlepšila, a i když některé země měly v rámci své legislativy jen omezené postihy pro vybrané aspekty obchodu s lidmi, v dnešní době má již většina zemí plnohodnotnou legislativu a zavedené právní předpisy.¹²²

Nejvíce se podílí na boji proti modernímu otroctví Spojené státy americké, Brazílie, Argentina a Kanada. Brazilská vláda se snaží zaměřit na sektor průmyslu a řetězce dodavatelů, u kterých apeluje na dodržování řádných pracovních podmínek a práv

¹¹⁸ Ribando Seelke, C., 2015 [online].

¹¹⁹ ILO, 2015[online].

¹²⁰ ILO, 2015[online].

¹²¹ Jedná se o volný překlad původního textu autorkou této práce z anglického originálu: UNODC, 2014, s. 75 [online].

¹²² UNODC, 2014 [online].

včetně prevence využívání nucené práce a obchodování s lidmi. Od roku 2005 brazilská vláda ve spolupráci s brazilskými a nadnárodními společnostmi přijala *Národní pakt pro vymýcení otrocké práce*¹²³ za účelem podpory odstranění moderního otroctví z dodavatelských řetězců.¹²⁴

Na základě vyhodnocení dostupných údajů z roku 2014 naopak Kuba, Surinam a Haiti mají nedostatečně propracovaný systém trestního soudnictví a v reakci na tuto problematiku zaostávají daleko za ostatními státy z regionu. Dle OSN státní složky v těchto zemích podléhají často korupci a mohou být rovněž zapleteny do trestné činnosti či užívají nepřiměřenou sílu při výkonu služby. Porušování základních lidských práv, nedostatečná legislativa a nízká vymahatelnost práva pro pracovníky, to vše přispívá k vyšší zranitelnosti latinskoamerických a karibských obyvatel k modernímu otroctví a také snižuje přístup obětí ke spravedlnosti. Legislativa v Bolívii uzákonila v nedávné době minimální věkovou hranici pro dětskou práci na 10 let z původních 14 let. Kolumbie, Mexiko a Brazílie jsou proslulé neustálými problémy s drogovými kartely, které jsou propojeny sítěmi organizovaného zločinu, jehož oběťmi jsou často právě děti. Restriktivní migrační politika Spojených států amerických rovněž zvyšuje zranitelnost lidí v regionu Latinské Ameriky a Karibiku, neboť roste počet nelegálních migrantů.¹²⁵

Ačkoli mnoho latinskoamerických i karibských zemí podepsalo různé mezinárodní úmluvy a dohody zaměřené na boj proti obchodu s lidmi, nucené práci apod., tyto protokoly neobsáhly všechny formy moderního otroctví. Dalším problémem je rovněž implementace v jednotlivých státech, jež výrazně zaostává.¹²⁶

Vzhledem k nedostatku klíčových dat a přesných údajů se podařilo jen na základě povrchní analýzy určit, že 80 % pachatelů, kteří se podílejí na obchodování s lidmi v regionu Latinské Ameriky a Karibiku, je souzeno za tento trestný čin v zemi svého původu, což je v porovnání s jinými regiony ve světě poněkud neobvyklé. Mezi těmito pachateli je rovněž mnoho žen. Na základě výzkumů trestního soudnictví ve státech západní polokoule se ukázalo, že každoročně je třeba jen v Peru či Spojených státech amerických odsouzeno více než 50 pachatelů obchodování s lidmi. Ostatní latinskoamerické země hlásily roční počet odsouzených pachatelů kolem 10,

---

¹²³ Původní název v angličtině: National Pact for the Eradication of Slave Labour.

¹²⁴ Walk Free Foundation, 2014 [online].

¹²⁵ Walk Free Foundation, 2014 [online].

¹²⁶ UNODC, 2014 [online].

kdežto v karibských zemích a státech Střední Ameriky nebyl registrován ani jeden případ. Obdobně jsou na tom i výsledky z ostatních zemí po celém světě, z nichž pouhých 40 % nahlásilo maximálně 10 případů odsouzených pachatelů v letech 2010–2012.¹²⁷

7.2.2 Faktory přispívající k výskytu moderního otroctví v regionu

Moderní otroctví ve 21. století není snadno zpozorovatelný jev a je těžké ho identifikovat. Standardní metody průzkumu nejsou často dostačující. Jedním z hlavních rizikových faktorů, který podporuje výskyt otroctví, je chudoba.¹²⁸ Na základě analýz a názorů expertů existuje souvislost mezi úrovní rozvoje dané země a výskytem otroctví. Není tedy pochyb, že stupeň zaostalosti země má spojitost s výskytem různých forem moderního otroctví.¹²⁹ V zemích, které se v minulosti potýkaly či stále potýkají se špatnou ekonomickou situací, častými živelnými katastrofami, ozbrojeným konfliktem nebo politicky nestabilním prostředím (korupce ve státní správě), je větší pravděpodobnost, že budou náchylné k tomu být zdrojem pro obchod s lidmi.¹³⁰

Rozvoj latinskoamerických a karibských států byl v minulosti postaven na pěstování a vývozu jedné plodiny za využití otrocké práce. Otroctví zde výrazně přispívalo k fungování globální ekonomiky. Proto pěstování plodin na plantážích, kde je využíváno otrocké práce obyvatel, přetrvává v mnoha zemích dodnes a vývoz zemědělských plodin se významně podílí na zahraničních příjmech těchto zemí. Naopak díky práci otroků v těžebních oblastech, kde se těžilo převážně zlato, stříbro a další kovy, je však mnoho dolů v současnosti již vyčerpáno. Přítomnost otroctví v minulosti se odráží rovněž v současnosti ve zvýšené míře chudoby, nižší gramotnosti a také je spojena se současným nerovným stavem vlastnictví půdy v latinskoamerických i karibských zemích.¹³¹

K výskytu různých forem moderního otroctví a hlavně k obchodování s lidmi v regionu přispívají jak individuální, tak vnější faktory. Mezi individuální faktory se řadí chudoba, negramotnost, nezaměstnanost, příslušnost k etnické skupině, užívání

---

¹²⁷ UNODC, 2014 [online].

¹²⁸ Diego-Rosell, P.; Joudo Larsen, J., 2014 [online].

¹²⁹ Diego-Rosell, P.; Joudo Larsen, J., 2014 [online].

¹³⁰ Ribando Seelke, C., 2015 [online]. Názorným příkladem je třeba Haiti jako nejchudší stát v regionu Latinské Ameriky a Karibiku, kde se situace obchodování s lidmi od roku 2010 po tehdejší velkém zemětřesení ještě zhoršila.

¹³¹ Acemoglu, D.; García-Jimeno, C.; Robinson, J. A.; 2012.

drog, členství v gangu apod. Dalším faktorem je bezesporu nedostatek podpory rodiny a rizikové chování dané osoby, která se vystavuje nebezpečným situacím dobrovolně při honbě za plněním svých cílů či při hledání vyššího výdělku. Za vnější faktory je považována nejen poptávka po levné pracovní síle, ale také média, která povzbuzují představy lidí o bohatství a pracovních příležitostech nejen ve Spojených státech amerických. Zneužívání žen a dívek mimo jiné podporuje postoj společnosti, která je charakteristická machismem, jež má tendenci latinskoamerické ženy diskriminovat a utlačovat. Jsou zde rovněž omezené ekonomické příležitosti pro ženy, které jsou nuceny často pracovat v neformálním sektoru za velmi nízké mzdy, ačkoli dosáhly stejné úrovně vyššího vzdělání jako muži.¹³²

Velká míra kriminality a korupce brzdí rozvoj. Jsou zde propastné rozdíly mezi bohatými a chudými, kteří žijí vedle sebe, vývoz je často zaměřen pouze na jednu jedinou komoditu a zahraniční obchod je málo diverzifikovaný, i proto jsou státy ekonomicky velmi citlivé. Daří se zde šedé ekonomice, která se významnou měrou podílí na tvorbě HDP.¹³³ Země jsou rovněž charakteristické nerovnoměrně rozděleným vlastnictvím půdy, jejíž majitelé jsou povětšinou velkostatkáři, kteří pronajímají půdu bezzemkům za odvádění pravidelných dávek. Výnosy ze zemědělství jsou však velmi nízké a je potřeba základní potraviny dovážet.¹³⁴ Ačkoli se mnoho ze států snaží následovat cestu demokratického uspořádání a systému, stále se potýkají s korupcí, klientelismem a porušováním práv, což podporuje prostředí pro růst organizovaného zločinu a praktik moderního otroctví.¹³⁵

Latinská Amerika a Karibik jsou rozvíjející se regiony neomezených možností, jež využívají nejmodernějších technologií a zaměřují se na vědu a výzkum jako vyspělé země. Stejně tak ale mají prvky rozvojových zemí. Přestože oplývají obrovským přírodním bohatstvím, stále se potýkají s všudypřítomnou chudobou, nerovnoměrným rozdělením příjmů, propastnými sociálními rozdíly, korupcí, kriminalitou a organizovaným zločinem. Veškeré tyto faktory přispívají k výskytu moderního otroctví v regionu Latinské Ameriky a Karibiku.¹³⁶

---

¹³² Diego-Rosell, P.; Joudo Larsen, J., 2014 [online].

¹³³ Fňukal, M. a Šebesta, D., 2013, s. 57.

¹³⁴ Fňukal, M. a Šebesta, D., 2013.

¹³⁵ Němec, J. a kol., 2010.

¹³⁶ Němec, J. a kol., 2010.

7.3 Příklady moderního otroctví ve vybraných latinskoamerických a karibských zemích

7.3.1 Haiti

V regionu Latinské Ameriky a Karibiku je mnoho zemí, ve kterých je četný výskyt různých forem moderního otroctví, se kterými se tyto země musí potýkat. Jako příklad země, která je na tom dle výsledků GSI nejhůře, stojí za zmínku Haiti, kde je odhadovaný počet obětí moderního otroctví až 238 tisíc z celkového počtu populace 10 110 019¹³⁷.¹³⁸

Na Haiti existuje tzv. „*restavek*“ systém, což znamená v haitské kreolštině „zůstat u“ (angl. *to stay with*). „*Restavek*“ je pro Haitťany v současné době jedním z nejhorsích výrazů, kterým mohou být nazýváni. Původní význam tohoto slova vysvětluje situaci, kdy rodiče nedisponují dostatečnými prostředky, aby uživili své vlastní děti, proto je posílají žít a pracovat k jiné rodině, například k bohatším příbuzným žijícím ve městě. Díky tomu poté děti získají i lepší přístup ke vzdělání, sociálním a zdravotnickým službám a hlavně vyššímu množství pracovních příležitostí.¹³⁹

Situace *Restavek* systému se však v posledních letech výrazně zhoršila a bývá ho zneužíváno. Přeměnil se na formu moderního otroctví. Realita je totiž taková, že tyto „náhradní“ rodiny mnoho dětí vykořisťují a děti jsou často fyzicky zneužívány, slovně napadány nebo nuceny k domácím pracím, dlouhým přesčasům nebo nebezpečným úkolům, kdy přicházejí do styku se škodlivými látkami, které mohou mít vážný vliv na jejich zdraví. Pravidelná školní docházka jim tak bývá prakticky odepřena. Sexuální zneužívání dětí je rovněž na denním pořádku. *Restavek* děti, aby unikly svému osudu, utíkají ze svých „domovů“ a skončí na ulici, kde jsou pak verbovány do pouličních gangů, obchodu s drogami nebo jsou lapeny překupníky s lidmi a pašovány do Dominikánské republiky, kde jsou následně prodány opět za účelem dětské práce, domácího otroctví či pornografie a sexuálního zneužívání.¹⁴⁰

Restavek děti jsou kulturní záležitostí, jež funguje a je obecně přijímána haitskou společností již po mnoho generací. Odhaduje se, že každé desáté haitské dítě je

---

¹³⁷ Central intelligence agency, 2015 [online].

¹³⁸ Walk Free Foudantion, 2014 [online]. Ve zprávě WFF z roku 2014 byl uveden žebříček zranitelnosti, který měl vyjádřit v procentech, jak moc jsou jednotlivé země náchylné k výskytu moderního otroctví. Haiti dostalo téměř 72 % a není divu, neboť se zároveň jedná o bezesporu nejhudší zemi v tomto regionu a je zde celá řada faktorů, které přispívají k rostoucímu výskytu moderního otroctví.

¹³⁹ Rhoades, A., 2012 [online].

¹⁴⁰ Walk Free Foundation, 2014 [online].

„restavek“. Existují zde však snahy pro boj proti této formě moderního otroctví. ILO, ve spolupráci se Spojenými státy americkými, Brazílií a také Ministerstvem práce a sociálních věcí, vytvořilo roku 2011 dohodu o vzájemné spolupráci za účelem odstranění dětské práce na Haiti¹⁴¹. Tento projekt byl vůbec prvním pod záštitou ILO, jež se zakládal na spolupráci těchto tří stran, sever-jih-jih. „Projekt je zaměřen na podporu vybudování institucionálních kapacit a sociálního dialogu na ochranu dětí před dětskou prací, stejně jako na rozvoj modelů pro vytvoření důstojných pracovních příležitostí pro teenagery. Rovněž usiluje o zvýšení povědomí občanské společnosti o dětské práci na Haiti, zejména o „restavek“ systému.“¹⁴² Další kampaň zaměřena na tuto problematiku byla zahájena v roce 2012 a nesla název „End Restavek Abuse“¹⁴³. Na kampani se podílely kromě IPEC také Mezinárodní organizace pro migraci¹⁴⁴ a další mezinárodní, ale i místní partnerské organizace. Cílem bylo rovněž upozornit na stávající formu restavek systému a ve spojitosti s ním na porušování základních lidských práv.¹⁴⁵

Úsilí haitské vlády bojovat proti restavek systému vedlo v roce 2014 k přijetí nového zákona proti obchodování s lidmi. Zároveň novelizovala zákon definující domácí práci, aby zabránila zneužívání legálně pracujících osob v domácnosti. Snaží se zvýšit povědomí Haitianů o této problematice a odstranit korupci. Její snahy jsou však omezovány nedostatkem finančních prostředků a také zde narážíme na problém nedostatečné vymahatelnosti práv a kontrolu dodržování příslušných zákonů.¹⁴⁶

Moderní otroctví na Haiti se však netýká jen dětské části populace, ačkoli ty tvoří největší podíl obětí. Dospělí jedinci jsou rovněž využíváni jak k domácím pracím, tak k práci v zemědělství, stavebnictví a zvláště pak ženy k nucené prostituci. Velmi zranitelnými jsou navíc ženy, které patří mezi vnitřně přesídlené osoby¹⁴⁷ kvůli zemětřesení na Haiti v roce 2010 a nacházejí se v doposud existujících táborech, ze kterých jsou unášeny a prodávány do otroctví.¹⁴⁸

---

¹⁴¹ Původní název projektu v angl. zní: International Programme for the Elimination of Child Labour (IPEC).

¹⁴² Doslovný překlad autorky této práce z původního anglického originálu: Rhoades, A., 2012 [online].

¹⁴³ Kreolsky: Frennen Sistem Restavèk La.

¹⁴⁴ Angl. zkratka IOM

¹⁴⁵ Rhoades, A., 2012 [online].

¹⁴⁶ Walk Free Foundation, 2014 [online].

¹⁴⁷ Často jsou označovány angl. zkratkou „IDPs“ = Internally displaced persons.

¹⁴⁸ Rhoades, A., 2012 [online].

7.3.2 Brazílie

Na základě výsledků GSI z roku 2014 je odhadovaný počet lidí v Brazílii obětmi moderního otroctví přes 155 tisíc. Nejvíce zneužívaných lidí na nucené práce bylo zaznamenáno v oblasti stavebnictví v industrializovaných oblastech a poté v zemědělství (chov skotu, plantáže a pěstování kávy, pomerančů, sójových bobů, čaje apod.) ve spojitosti s dlužním otroctvím. Práce v dolech v těžbařských oblastech se dřevem či dřevěným uhlím je rovněž zneužívána, avšak v mnohem menší míře.¹⁴⁹

V Brazílii je hojně rozvinutý cestovní ruch, také zaměřený na komerční využití sexuálního zneužívání dětí. Je však obtížné určit míru výskytu této formy otroctví a skutečný počet obětí sexuálního vykořisťování, neboť údaje se v různých zdrojích odlišují.¹⁵⁰ Zvláštní zpravodaj OSN zabývající se prodejem dětí a mládeže, dětskou prostitucí a pornografií ve své zprávě z roku 2003 uvedl, že se odhady počtu dětí zneužívaných v sexuálním průmyslu pohybují kolem 100 tisíc až 200 tisíc případů. Na základě statistik prováděných Spojenými státy americkými v roce 2009 se počet postižených dětí, jež jsou nuceny k domácí prostituci v Brazílii, odhadoval mezi 250 tisíci až 400 tisíci. Brazilské úřady provedly rovněž analýzu přijatých hovorů na tzv. horkých linkách bezpečí (angl. „hotline“), na které se obracují obyvatelé se svými stížnostmi. V letech 2005–2010 bylo zaznamenáno téměř 28 tisíc stížností týkajících se pohlavního zneužívání dětí. Tyto děti pocházely z téměř 3 tisíců měst či obcí po celé Brazílii. V posledních několika letech je situace velmi podobná a brazilské úřady registrují mnoho dalších případů ve své zemi. Může to však být i následkem zvýšené osvěty a propagačních aktivit, které realizuje organizace, jež horké linky provozuje. Ačkoli se mnoho organizací snaží v Brazílii problematiku sexuálního otroctví řešit a upozornit na ni, není zde vidět žádný posun, že by se počet obětí dětské prostituce snižoval. Problémem je rovněž nedůvěra lidí ve státní aparát a úřady a efektivitu jejich činností v souvislosti s řešením této problematiky. Obyvatelé mají mnohdy nedostatečné znalosti v oblasti lidských práv a práv dětí a velmi nízké nebo nulové povědomí o současných formách sexuálního vykořisťování dětí vůbec.¹⁵¹ Brazilská vláda si je také dobře vědoma možné souvislosti mezi pořádáním významných sportovních událostí a zvýšeným výskytem sexuálního vykořisťování, obchodování s lidmi, nucenou prací. Tuto skutečnost však není snadné prokázat. Na základě dostupných údajů z roku 2014,

---

¹⁴⁹ Walk Free Foundation, 2014 [online].

¹⁵⁰ Walk Free Foundation, 2014 [online].

¹⁵¹ Mnoho lidí ve společnosti zastává názor, že se dívky účastní prostituce dobrovolně za účelem výdělku pro obživu a nepovažují tedy za důležité tyto případy hlásit.

kdy Brazílie hostila Mistrovství světa ve fotbale, byl však zaznamenán nárůst různých forem moderního otroctví. Nejednalo se jen o sexuální zneužívání dětí, ale i o využívání dělníků ve stavebnictví (při výstavbě stadionů, infrastruktury, rekonstrukci hotelů, nákupních center atd.).¹⁵²

7.3.3 Guatemala

Guatemala je jednou z latinskoamerických zemí, která se potýká s obchodováním lidí ve velké míře, hlavně v oblasti hraničního přechodu s Mexikem. Je označována nejen za zemi původu, ale rovněž zemi tranzitní i cílovou. Oběti obchodování s lidmi v rámci vnitřních hranic státu jsou zneužívány pro práci v zemědělství a také pro domácí otroctví. Ačkoli guatemalská vláda přijala v roce 2009 příslušnou právní legislativu a novelizovala trestní zákoník pro lepší řešení obchodování s lidmi, prosazování nově přijatých opatření v zemi bylo neuspokojivé. Proto guatemalská vláda ve spolupráci s Mezinárodní organizací práce zrealizovala v Guatemale projekt na *Opatření k prevenci a stíhání obchodování s lidmi v Guatemale*¹⁵³. Projekt probíhal v letech 2012–2014. Jeho cílem bylo především zlepšit právní rámec v souvislosti s problematikou obchodování s lidmi a zajistit jejím obětem ochranu a pomoc se zaměřením na nejzranitelnější skupinu obyvatel, jako jsou Indiáni, kteří tvoří téměř 60 % celkové populace. Domorodí obyvatelé mají omezený přístup nejen ke zdravotnickým a sociálním službám, ale také k půdě. Proto jsou snadno vykořisťováni svými zaměstnavateli. Na základě výzkumů Mezinárodní organizace práce, alespoň jeden ze členů každé čtvrté guatemalské domácnosti se stává obětí moderního otroctví (většinou v zemědělském sektoru). Aby se vykořisťovatelům podařilo obejít zákon, zaměstnávají menší skupiny pracovníků na krátkou dobu. Dle zákona je totiž smlouva oficiální od minimální délky pracovního poměru dvou měsíců. Pracovníci tedy pracují kratší dobu a poté mohou být přesunuti na jinou farmu patřící stejnému zaměstnavateli, jeho příbuznému nebo stejné společnosti, případně jsou nuceni pracovat déle na stejném místě na cizí doklad totožnosti. Navíc, pokud zde pracují tak krátkou dobu, nemají ani možnost domáhat se jakkoli svých práv. Proto se tento projekt snažil zaměřit především na posílení kontrolního systému práce, dodržování pracovních práv a základních principů práce nejen v zemědělských podnicích (banánové plantáže a plantáže s cukrovou třtinou) za účelem odstranění

¹⁵² HAZEU, M. and KRANEN, F. van – Sabiá Consultancy, 2014 [online].

¹⁵³ V angl. originále: Action to prevent and prosecute human trafficking in Guatemala.

nucené práce. Mimo jiné se věnoval zajištění technické pomoci a zlepšení vyšetřovacích metod, stíhání a odsouzení pachatelů. Součástí projektu byla také osvěta veřejnosti o rizicích spojených s obchodem s lidmi, prevenci a zranitelných skupinách. Výsledkem bylo bezesporu posílení institucionálních mechanismů pro podporu vyšetřování případů obchodování s lidmi, lepší spolupráce mezi jednotlivými orgány, vyšší informovanost domorodé části populace a mnoho nových protokolů o ochraně obětí obchodování s lidmi.¹⁵⁴

7.3.4 Oblast Gran Chaco

Gran Chaco je velká geografická oblast, která leží na pomezí několika zemí, Argentiny, Paraguaye, Bolívie i Brazílie. Nachází se zde převážně suchý subtropický les, savany či mokřady, doprovázené sušším, semiaridním podnebím. Na tomto ne příliš pohostinném místě je velmi nízká hustota obyvatel. Mnozí z těch, kteří zde žijí, patří mezi domorodé obyvatelstvo. V regionu Chaco na území Paraguaye a Bolívie se jedná o indiány jménem Guaraní.¹⁵⁵ Tato etnická skupina zde byla v minulosti zotročována při práci na tzv. haciendas¹⁵⁶ a dodnes je zneužívána na nucené práce v této odlehlé oblasti. Poslední odhady uvádějí, že je zde podrobena zotročování na haciendách přibližně 5 100–7 200 Guaraníů, ačkoli se vlády Bolívie i Paraguaye snaží aktivně tuto trestnou činnost potlačit a počet obětí nucených prací snížit. Mnohdy se jedná i o dlužní otroctví, kdy jsou lidé nuceni pracovat pouze za stravu, šatstvo a nocleh, které si však zaměstnavatel opět naučtuje, takže dluh naopak narůstá a je věčný. Mzda bývá velice nízká nebo žádná, pracuje se přesčas a chybí jakákoli zdravotní péče. Muži i ženy Guaraní na haciendách často stráví celý svůj život. Muži se starají o chod panství, o dobytek, ženy o domácí práce. Jsou týráni jak slovně tak fyzicky.¹⁵⁷

Případy moderního otroctví v Bolívii i Paraguayi se velmi nápadně podobají situaci v Guatemale. S obdobnými praktikami vykořisťovatelů se setkává i domorodé obyvatelstvo Peru. Mezinárodní organizace práce prováděla hloubkové výzkumy na výskyt moderního otroctví v těchto zemích se zaměřením na venkovské oblasti a domorodé obyvatelstvo. Oběťmi byli převážně pracovníci migrující v rámci země

---

¹⁵⁴ ILO, 2016a [online].

¹⁵⁵ Fňukal, M. a Šebesta, D., 2013.

¹⁵⁶ Haciendas byly statky, které vznikly z feudálních panství. Jednalo se o území, které původně vlastnila koruna (stát) a později ho předala do přímého vlastnictví statkářům, kteří si jej dříve pronajímali. Více informací v publikaci: Bennowitz Alvarez, E. A. von, 2014.

¹⁵⁷ United Nations Permanent Forum on Indigenous Issues, 2009 [online].

svého původu. Jednalo se o případy nucených prací při nelegální těžbě dřeva v Peru; sběr ořechů, chov skotu a práce na plantážích s cukrovou třtinou v Bolívii a tradiční chov skotu v Paraguayi právě v oblasti regionu Chaco. Na základě intenzivní spolupráce jednotlivých vlád těchto zemí a technické podpory Mezinárodní organizace práce Peru, Paraguay i Bolívie přehodnotily své přístupy k problematice nucených prací, dlužního otroctví atd. a aktivně se začaly zapojovat do boje proti formám moderního otroctví, vytvořily různá doporučení, vypracovaly nové národní akční plány proti nucené práci, zvýšily kontroly apod.¹⁵⁸

Současné projekty v těchto zemích „se snaží podporovat integrovaný přístup k boji proti nucené práci a diskriminaci, spojující iniciativy proti nucené práci s širšími sociálními politikami zaměřenými na boj proti etnické diskriminaci a na podporu etnické spravedlnosti ve světě práce.“¹⁵⁹

---

¹⁵⁸ ILO, 2016b [online].

¹⁵⁹ Jedná se o volný překlad původního textu autorkou této práce z anglického originálu: ILO, 2016b [online].

8 MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE A BOJ PROTI OTROCTVÍ

V předchozích kapitolách již byly alespoň okrajově zmíněny základní organizace, dokumenty, úmluvy, pakty a deklarace stěžejní pro problematiku otroctví a její řešení. V této kapitole se dále zaměřím podrobněji na některé z již zmíněných dokumentů a organizací, jejichž výčet bude doplněn dalšími, které se soustředí na boj proti otroctví a které jsou neméně důležité. Rovněž zde budou nastíněny aktivity a činnosti mezinárodních společenství a některých jednotlivých zemí Latinské Ameriky a Karibiku a jejich přijatá opatření.

8.1 Ukotvení problematiky otroctví v mezinárodních úmluvách a zákonech

Moderní otroctví probíhá v dnešní době především prostřednictvím vykořisťování dané osoby, donucováním k různým typům práce a absolutní kontrolou nad ní, ačkoli v porovnání s minulostí nejsou dnešní metody novodobých otrokářů tak zřejmé, jako byly kdysi. Otroctví se rozmáhá ve větší či menší míře snad ve všech zemích po celém světě již po staletí. Jedinými účinnými prostředky na jeho vymýcení jsou snahy států o vytvoření mezinárodních iniciativ, dohod a organizací, které se snaží s tímto problémem bojovat. Tato skutečnost však řeší problém jako takový, nedokáže ale zcela odstranit nebo alespoň zmírnit jeho příčiny.¹⁶⁰

8.1.1 Dokumenty vzniklé na půdě OSN

První snahy o potlačení otroctví a jeho definitivní zrušení se projevují na počátku 19. století, kdy roku 1815 vznikla *Univerzální deklarace na zrušení otroctví*. Cílem bylo zamezit transatlantickému obchodu s otroky a praktikám s tím souvisejícím a osvobodit otroky utlačované evropskými kolonizátory na americkém kontinentu. Na konci 19. století, r. 1890 byl vydán *Bruselský Akt*, jehož cílem byla kontrola námořních tras, aby se zabránilo obchodu s otroky. Tyto dokumenty byly v podstatě základem pro vznik následujících významnějších úmluv na mezinárodní úrovni.¹⁶¹

---

¹⁶⁰ Metodický portál RVP, 2006 [online].

¹⁶¹ Weissbrodt, D. & Anti-Slavery International, 2002 [online].

Ve 20. století se na mezinárodním poli na otroctví již nahlíželo jako na zločiny proti lidskosti a mezinárodní společenství začalo soustředit svou pozornost na tuto problematiku čím dál více a usilovalo o její odstranění. Vnímalo boj proti otroctví jako povinnost, jež považovalo za nutné ukotvit v právních předpisech v oblasti lidských práv všech států.¹⁶² Proto byla Společností národů roku 1926 vytvořena mezinárodní dohoda, tzv. **Úmluva o otroctví**, ve které byl termín otroctví pevně definován.¹⁶³ V naší zemi, tehdejším Československu, byla tato Úmluva ratifikována v roce 1930.¹⁶⁴ Z latinskoamerických států přistoupily k této úmluvě tyto státy: Kuba (1931), Ekvádor (1928), Haiti (1927), Mexiko (1934), Nikaragua (1927), Barbados (1976), Bolívie (1983), Brazílie (1966), Chile (1995), Dominika (1994), Guatemala (1983), Jamajka (1964), Paraguay (2007), Svatý Vincenc a Grenadiny (1981), Trinidad a Tobago (1966), Uruguay (2001).¹⁶⁵

Úmluva byla později roku 1956 doplněna o **Dodatkovou úmluvu o odstranění otroctví, obchodu s otroky i institucí a praktik podobných otroctví** za účelem úplného zrušení poddanství a jiného stavu podřízenosti vzniklé ze zadlužení (dlužní otroctví) a nevolnictví nebo alespoň od jejich upuštění.¹⁶⁶

Dalším významným dokumentem, co se lidských práv a problematiky otroctví týče, byla **Všeobecná deklarace lidských práv**, kterou roku 1948 přijalo Valné shromáždění OSN. Cílem bylo vytvořit závazně právní dokument, který by ze zákona ukládal státům povinnost dodržovat lidská práva a dbát na jejich ochranu. Deklarace byla inspirací pro vznik dalších a dalších mezinárodních úmluv pro ochranu lidských práv v pozdějších letech. Komise OSN navázala na deklaraci například dokumenty z roku 1966, **Mezinárodní pakt o občanských a politických právech** a **Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech**.¹⁶⁷

Hlavním předmětem Všeobecné deklarace bylo obsáhnout všechny společné hodnoty států bez ohledu na odlišnou ekonomickou vyspělost, politický systém, kulturní tradice či náboženské zaměření a ideologie. „Všeobecná deklarace se tak stala prvním mezinárodním uznáním práv a svobod každého člověka bez rozdílu.“¹⁶⁸ V rámci této

---

¹⁶² Weissbrodt, D. & Anti-Slavery International, 2002 [online].

¹⁶³ Viz kapitola č. 4., ve které se této úmluvě věnuji podrobněji.

¹⁶⁴ Český helsinský výbor, 2013 [online].

¹⁶⁵ UNTC, 1998 [online].

¹⁶⁶ Weissbrodt, D. & Anti-Slavery International, 2002 [online].

¹⁶⁷ Lidská práva, 2012 [online].

¹⁶⁸ Lidská práva, 2012 [online].

diplomové práce je stěžejním bodem Všeobecné deklarace lidských práv článek č. 4, který přímo pojednává o otroctví: „Nikdo nesmí být držen v otroctví nebo v nevolnictví; všechny formy otroctví a obchodu s otroky jsou zakázány“ a článek č. 5: „Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován krutému, nelidskému ponižujícímu zacházení nebo trestu.“¹⁶⁹

Všeobecná deklarace lidských práv proklamuje tyto základní hodnoty:

„Všichni lidé mají právo:

- na život, svobodu a bezpečnost,
- na svobodu vyjadřování,
- nebýt zotročování,
- na spravedlivý proces,
- na rovné zacházení před zákonem,
- na svobodu pohybu,
- na národnost,
- vytvořit manželský svazek a založit rodinu,
- na práci,
- na stejnou odměnu za stejnou práci.“¹⁷⁰

Na půdě OSN vzniklo celkem 16 mezinárodních úmluv, které se ať už přímo či nepřímo dotýkají otroctví. Mezi tyto dohody patří i ***Mezinárodní úmluva o potlačení a trestání zločinu apartheidu***, která byla přijata v roce 1973 Valným shromážděním OSN a jejímž úkolem bylo ustanovení výhradního zákazu nelidských zločinů, které by znamenaly „nadvládu“ jedné rasové skupiny nebo její zneužití za účelem nucené práce.¹⁷¹ Smluvní státy této úmluvy se zavázaly v rámci dodržování Všeobecné deklarace lidských práv ctít a uznávat lidská práva a základní svobody bez rozdílu rasy, pohlaví, jazyka nebo náboženského vyznání, neboť všichni lidé se rodí svobodní a rovnoprávní bez rozdílu.¹⁷²

---

¹⁶⁹ Lidská práva, 2012 [online].

¹⁷⁰ OSN, 2014 [online].

¹⁷¹ Weissbrodt, D. & Anti-Slavery International, 2002 [online].

¹⁷² OSN, 2015 [online].

Prvotní dokumenty, které vznikaly za účelem boje proti otroctví, kladly důraz především na zneužívání lidí při nucené práci a v sexuálním otroctví. Obchodování s lidmi se do popředí zájmu mezinárodního společenství dostává v průběhu 20. století. Na ostatní formy moderního otroctví se zaměřují státy až v poslední době.¹⁷³

Do roku 2000 se datuje vznik jedné ze stěžejních úmluv, jež propojuje nejpálčivější oblasti v otázce moderního otroctví. Jedná se o **Úmluvu OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu**¹⁷⁴, jež tvoří základní dokument pro boj proti organizovanému zločinu. Úmluva byla podepsána na mezinárodní konferenci pořádané v Palermu a oficiálně vešla v platnost v roce 2003. V Palermu byly taktéž schváleny ještě další 3 protokoly, které tuto úmluvu mají doplňovat: *Protokol proti pašování přistěhovalců po zemi, po moři a letecky*, *Protokol proti nedovolené výrobě střelných zbraní, jejich součástí a dílů a střeliva a proti obchodování s nimi* a **Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zvláště se ženami a dětmi**, který je z nich v dané oblasti obchodování s lidmi nejdůležitější a díky kterému se rozšířila do povědomí lidí problematika obchodu s lidmi vůbec.¹⁷⁵ Dokument se však setkává i s kritikou, že více než na prevenci zneužívání obětí a poskytnutí pomoci a ochrany obětem se věnuje spíše postihu pachatelů a prevenci obchodu s lidmi jako takové.¹⁷⁶ Protokol má i další potencionální slabiny. Nejsou zde žádná ustanovení, která by chránila oběti před vyhoštěním z daného státu z obav, že by případná ochranná opatření před repatriací mohla vést k nárůstu nelegální migrace spojené s obchodem s lidmi. Chybí zde také opatření na ochranu obětí před zákonem za trestnou činnost, kterou jsou nuceny vykonávat. Zodpovědnost za ochranu obětí obchodování s lidmi je přenechána na cílové zemi, ve které jsou oběti zneužívány. Některé výrazy a formulace navíc mohou být zavádějící nebo nepřesné. Avšak konkrétní termíny a přesná spojení by znamenaly větší odpovědnost a závazek pro smluvní strany, proto zde panovaly jisté obavy, že by některé státy z těchto důvodů úmluvu odmítly podepsat, zvláště pak rozvojové země, pro které by jakákoli upřesnění závazků znamenala vyšší finanční výdaje.¹⁷⁷

Další skulinou v protokolu je také definice pachatele obchodu s lidmi, kterým musí být nějaká skupina organizovaného zločinu a např. úloha rodinných příslušníků obětí,

---

¹⁷³ Babická, K., 2008 [online].

¹⁷⁴ Úmluva je známá také pod názvem „Palermský protokol“.

¹⁷⁵ UNODC, 2016c [online].

¹⁷⁶ Babická, K., 2008 [online].

¹⁷⁷ Hyland, K. E., 2001 [online].

kteří se rovněž mohou podílet na této trestné činnosti, je tak opomíjena. Nicméně, navzdory všem výše uvedeným slabinám protokolu se stále jedná o kvalitní dokument s dostatečnými ustanoveními, která jsou víceméně efektivní za předpokladu, že chybějící opatření a ochranu obětem poskytnou státy již z vlastní iniciativy mimo tento protokol.¹⁷⁸

Úřad Vysokého komisaře OSN pro lidská práva se rovněž snaží dostupnými prostředky zapojit do řešení problematiky moderního otroctví a podporuje vznik různých zpravodajů a skupin s touto tematikou, jež by mohly přispět v boji proti otroctví. Například se jedná o dokumenty: *Doporučené zásady a pokyny k lidským právům a obchodování s lidmi; Pracovní skupina pro současné formy otroctví; Dobrovolný fond pro současné formy otroctví; Zvláštní zpravodaj pro prodej dětí, dětské prostituce a dětské pornografie; Zvláštní zpravodaj pro násilí proti ženám; Výbor pro práva dítěte a Zvláštní zpravodaj OSN pro oblast obchodu s lidmi, zvláště se ženami a dětmi.*¹⁷⁹

8.2 Mezinárodní organizace zabývající se bojem proti modernímu otroctví

8.2.1 Úřad OSN pro drogy a kriminalitu¹⁸⁰

UNODC je důležitým úřadem v boji proti mezinárodnímu zločinu po celém světě a jeho kanceláře se nachází ve všech světových regionech. Fungování tohoto úřadu je založeno na dobrovolných příspěvcích jednotlivých vlád, které tvoří až 90 % jeho rozpočtu. Zřízením UNODC roku 1997 se OSN snažilo zvýšit kontrolu organizovaného zločinu, terorismu a posílit svými aktivitami prevenci proti zločinu a obchodu s drogami. Hlavní činnost tohoto úřadu spočívá v poskytování poradenství a technické pomoci členským zemím a zaměřuje se rovněž na monitoring aktuální situace a současných trendů v oblasti této problematiky. Ve svých zprávách zpracovává statistické údaje z oboru, realizuje školení státních příslušníků v oblasti justice a podílí se na návrzích příslušných legislativ a opatření, která by měla podpořit zlepšení

---

¹⁷⁸ Babická, K., 2008 [online].

¹⁷⁹ Babická, K., 2008 [online].

¹⁸⁰ Angl. zkratka UNODC

a stabilitu stávajících soudních systémů. Neméně důležitá je pro UNODC i osvěta široké veřejnosti. Zvláštní důraz klade úřad na aktivity zaměřující se nejen na mezinárodní organizovaný zločin, ale i na obchod s lidmi¹⁸¹ a se zbraněmi, korupci a terorismus.¹⁸²

Jedním z problémů, na které UNODC zaměřuje svou pozornost, je tedy i obchodování s lidmi. Mezi nejnovější iniciativy, kterými se UNODC snaží aktivně bojovat proti této trestné činnosti, patří bezesporu tzv. „*GLO.ACT*“¹⁸³. Tato iniciativa byla vytvořena ve spolupráci s Evropskou unií, Mezinárodní organizací pro migraci a Dětským fondem OSN (UNICEF). Jedná se o čtyřletý plán na období 2015–2019, který si klade za cíl zamezit obchodování s lidmi a pašování migrantů a zvýšit informovanost veřejnosti. Měl by být implementován v 15 vybraných zemích Afriky, Asie, východní Evropy a Latinské Ameriky¹⁸⁴.¹⁸⁵

8.2.2 Mezinárodní organizace práce¹⁸⁶

Jednou z nejvýznamnějších organizací mezinárodního charakteru spojených s otázkami moderního otroctví v současnosti je bezesporu Mezinárodní organizace práce. Tato organizace byla založena po 1. světové válce v roce 1919 a byla ukotvena jako součást Versailleské smlouvy. Smluvní strany založily ILO z přesvědčení, že k nastolení trvalého míru v tehdy industrializované společnosti, jež vykořisťovala pracovníky, je třeba zajištění sociální spravedlnosti ve světě a dodržování pracovních práv a řádných podmínek práce.¹⁸⁷

ILO vydala rovněž velké množství různých úmluv, které se týkají jak problematiky nucených prací, tak fenoménu moderního otroctví. Patří mezi ně například *Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 117 o sociální politice*, která byla přijata roku 1962. Tato úmluva se zaměřuje na přijetí příslušných opatření, aby byly mzdy řádně regulovány příslušným státním orgánem. Extrémně nízké mzdy jsou totiž jednou

---

¹⁸¹ V souvislosti s obchodováním s lidmi UNODC poskytuje státům odbornou pomoc, praktické nástroje na podporu lepších vyšetřovacích metod a stíhání pachatelů v rámci přeshraniční spolupráce a také příslušné know-how a odborné znalosti pro rozvoj místních institucí a budování nových kapacit. Rovněž se věnuje posílení právní pomoci, trestnímu soudnictví a podpoře ochrany obětí obchodování s lidmi a pašování.

¹⁸² UNODC, 2016a [online].

¹⁸³ Název této iniciativy v angl. originále: Global Action to Prevent and Address Trafficking in Persons and the Smuggling of Migrants.

¹⁸⁴ V regionu Latinské Ameriky a Karibiku byly vybrány země: Brazílie a Kolumbie.

¹⁸⁵ UNODC, 2016b [online].

¹⁸⁶ Angl. zkratka ILO

¹⁸⁷ ILO, 2016c [online].

z hlavních příčin zadluženosti a tím i dlužního otroctví. Hlavním cílem této úmluvy tedy bylo zajistit pracovníkům nezbytnou sociální ochranu vztahující se k výši minimální mzdy, zvláště v rozvojových zemích.¹⁸⁸

Mezinárodní organizace práce je považována rovněž za iniciátora mnoha projektů, kampaní a fondů, které se věnují otázce moderního otroctví ve světě. Jedním takovým fondem je i nedávno vzniklý *Globální fond pro zrušení otroctví*. Vzhledem k současnému dění ve světě v posledním desetiletí a stále se zvyšujícímu nárůstu různých forem moderního otroctví a hlavně nucené práce, upoutává fenomén moderního otroctví čím dál více pozornosti jak v soukromém, tak i ve veřejném sektoru. Na základě tohoto zájmu byl v roce 2014 Mezinárodní organizací práce vytvořen *Globální fond pro zrušení otroctví* za účelem podpory koordinace strategie proti vymýcení otroctví na globální úrovni. Globální fond pro zrušení otroctví se snaží získat dotace z dárcovství jednotlivých vlád a také částečně z fondu národní strategie veřejného a soukromého sektoru v zemích, kde je moderní otroctví ve formě nucených prací běžné a jsou zde jisté strukturální nedostatky, které se neobejdou bez mezinárodní koordinované pomoci.¹⁸⁹

8.2.3 Mezinárodní program pro odstranění dětské práce¹⁹⁰

Mezinárodní program pro odstranění dětské práce je největším operačním programem na světě, který se zabývá problematikou dětské práce. Vznikl roku 1992 pod záštitou Mezinárodní organizace práce a jeho cílem je prevence proti dětské práci a odstranění všech forem dětské práce prostřednictvím různých programů, reforem politik, zavedení konkrétních opatření, zvyšování informovanosti a změny postojů společnosti. Rovněž se podílí na tvorbě statistik a analýz pomocí kvalitativních výzkumů a monitorování a zhodnocení dětské práce v jednotlivých zemích. Činnost IPEC je financována na základě dobrovolných dárcovských příspěvků. V současnosti IPEC realizuje projekty již v 88 zemích. Mezi latinskoamerické a karibské země, kde IPEC působí, patří: Argentina, Belize, Bolívie, Brazílie, Chile, Kolumbie, Kostarika, Dominikánská republika, Ekvádor, Salvador, Guatemala, Guyana, Haiti,

---

¹⁸⁸ Weissbrodt, D. & Anti-Slavery International, 2002 [online].

¹⁸⁹ Global Fund to End Slavery, 2016 [online].

¹⁹⁰ Angl. zkratka: IPEC

Honduras, Jamajka, Mexiko, Nikaragua, Panama, Paraguay, Peru, Uruguay a Venezuela.¹⁹¹

8.2.4 Organizace Anti-Slavery

Organizace, která zde stojí za zmínku, je určitě mezinárodní organizace Anti-Slavery International. Vznik této organizace se datuje od roku 1839 a jedná se o jednu z nejstarších organizací na ochranu lidských práv působící na mezinárodním poli. Hlavní vizí Anti-Slavery je eliminace veškerých forem otroctví na světě. Kromě vlastních kampaní se Anti-Slavery zapojuje do kooperace také s dalšími světovými organizacemi. Snaží se využít své dosavadně nabyté zkušenosti na lokální úrovni a aplikovat je na úrovni globálního charakteru nebo se alespoň pokouší inspirovat ke změně. Mezi hlavní nástroje projektů Anti-Slavery v boji proti otroctví patří osvěta v jednotlivých zemích ve spolupráci s místními partnery za účelem podpory schopnosti lidí bránit se proti porušování základních lidských práv a také podpory lepšího přístupu k sociálním a zdravotnickým službám a zařízením, jež by pomohly obětem v nouzi. Prioritou je i lepší přístup ke vzdělání a informovanosti obyvatel o jejich právech, rizicích a možných příčinách otroctví, odstranění kastovního systému a genderové nerovnosti, jež jsou s problematikou otroctví úzce spjaty. Organizace rovněž prosazuje příslušnou legislativu a politiku zaměřenou na boj proti otroctví v rámci jednotlivých zemí a svými publikacemi, výzkumy a zprávami o případech moderních forem otroctví a porušování lidských práv se snaží upoutat i pozornost veřejnosti.¹⁹²

8.2.5 Organizace Walk Free Foundation¹⁹³

Walk Free Foundation, se sídlem v Austrálii, je organizace na ochranu lidských práv založená roku 2012 australskými filantropy, Andrew a Nicola Forrestovými. Tato organizace vznikla za účelem boje proti modernímu otroctví prostřednictvím mobilizace různých světových hnutí a spoluprací s vládami s cílem podpořit změnu v těch zemích, které mají největší podíl na výskyt otroctví v dnešním světě.¹⁹⁴

---

¹⁹¹ ILO, 2016d [online].

¹⁹² Anti-Slavery, 2016 [online].

¹⁹³ Angl. zkratka WFF

¹⁹⁴ Walk Free Foundation, 2014 [online].

WFF, vůbec jako první organizace mezinárodního charakteru na světě, sestavila Globální index otroctví, který byl již zmíněn v předchozí kapitole. Jeho úkolem je určit počet lidí žijících v moderním otroctví v 167 státech světa. Tento index byl sestaven jako ukazatel otroctví v globálním měřítku především pro vlády a vládní i nevládní organizace, aby si uvědomovaly rozsah tohoto problému v dnešním světě a na základě těchto poznatků pak mohly vytvářet své politiky a nástroje pro jeho odstranění. Globální index otroctví zahrnuje nejen výskyt moderního otroctví ve světě, ale rovněž se snaží vysvětlit faktory, které k tomuto výskytu vedou nebo jej dokonce předvídají, a také poukázat na způsoby, jakými proti tomu jednotlivé vlády zemí bojují. GSI je pravidelně aktualizován a každoročně vychází nová zpráva.¹⁹⁵

8.2.6 Organizace UNANIMA International

Organizace UNANIMA International je nevládní organizace se sídlem v New Yorku. Byla oficiálně založena roku 2002 a je tvořena z 20 kongregací římskokatolických řádových sester. Název UNANIMA International se skládá ze zkratky „UN“, která představuje United Nations a slova „ANIMA“, které pochází z latinského slova ženského rodu „duch“ nebo „zákon života“. Pracovnice UNANIMA International se podílí na projektech OSN jako sociální pracovnice, učitelky, rozvojové pracovnice, zdravotnice apod., ve více než 80 zemích světa. Hlavním cílem této organizace je boj za práva žen a dětí (především v rozvojových zemích, které se nejvíce potýkají s chudobou), imigrantů, uprchlíků a také věnují pozornost otázkám životního prostředí. Svými aktivitami se snaží ovlivnit vlády zemí a jejich státní činitele na globální úrovni za účelem podpory spravedlnosti a rovnoprávnosti ve světě. Od roku 2005 se navíc UNANIMA International účastní zasedání Ekonomické a sociální rady OSN (ECOSOC), kde má zvláštní status poradce. V souvislosti s bojem proti formám moderního otroctví přišla UNANIMA International s mezinárodní kampaní „*Stop to Demand*“, která stále probíhá a prostřednictvím které chce podpořit činnosti zaměřené na eliminaci obchodování s lidmi a chránit tak práva žen a dětí. Předmětem její práce je rovněž podpora sociálního začlenění domorodých obyvatel a imigrantů, zajištění slušné práce pro všechny a boj proti nucené migraci.¹⁹⁶

---

¹⁹⁵ Walk Free Foundation, 2014 [online].

¹⁹⁶ UNANIMA International, 2016 [online].

8.3 Iniciativy a zákony zaměřené proti formám moderního otroctví v regionu Latinské Ameriky a Karibiku

Schválením nové legislativy a mezinárodních norem ustanovených proti obchodování s lidmi není zdaleka ještě vyhráno. Jedním ze stěžejních kroků v jednotlivých státech je rovněž jejich implementace v právních řádech. Je také potřeba ve všech zemích ustanovit stejné znění definic, avšak zároveň dohlédnout, aby nebyly v rozporu s národní legislativou. Rovněž je nutná jejich pravidelná aktualizace, neboť pachatelé organizovaného zločinu a obchodování s lidmi jsou velice vynalézaví a rovněž zdokonalují svou techniku a způsoby, jakými se trestné činnosti dopouštějí. Mezinárodní společenství také vydalo doporučení všem státům, abych jejich postupy při odhalování a stíhání pachatelů byly jednotné a kvalifikovaly trestné činy v oblasti moderního otroctví stejným způsobem, což vidí jako nezbytný krok pro efektivní spolupráci na regionální i mezinárodní úrovni.¹⁹⁷

Obchod s lidmi se stal v Americe nezákonným od roku 2000, kdy začala zveřejňovat roční zprávy jednotlivých zemí a jejich úsilí vynaložené na boj proti modernímu otroctví, zvláště za účelem transparentnosti práce v dodavatelských řetězcích velkých firem.¹⁹⁸ Hlavní dokument, který zde ustanovuje legislativně obchod s lidmi je *Zákon o ochraně obětí obchodování s lidmi z roku 2000*¹⁹⁹. Znovuschválení této úmluvy se provádí opakovaně v rozmezí 2 až 3 let. Některé státy mají vlastní zákony proti obchodování s lidmi. Ty jsou však věnovány zvláště problematice sexuálního vykořisťování a nucené prostituce.²⁰⁰ Na americké půdě vznikly další úmluvy jako *Americká úmluva o lidských právech* (známá také jako Pakt San José, Kostarika) z roku 1969, jež proklamuje dodržování základních lidských práv na této polokouli a podporuje systém sociální spravedlnosti a osobní svobody v rámci demokratických institucí.²⁰¹

Vlády několika zemí v Latinské Americe a Karibiku aktivně bojují proti porušování lidských práv a otroctví v podobě nucených prací, především v oblasti zemědělství. V Brazílii vznikl *Národní akční plán proti otroctví*²⁰², který byl zaveden v roce 2003. Bolívie, Peru a Paraguay rovněž zahájily na základě strategií svých národních akčních

---

¹⁹⁷ Babická, K., 2008 [online].

¹⁹⁸ The Economist, 2015 [online].

¹⁹⁹ V angl. znění: Trafficking Victims Protection Act (TVPA)

²⁰⁰ Souldater, R. 2014 [online].

²⁰¹ OAS, 2014 [online].

²⁰² National Action Plan against Slave labour

plánů kroky ke vzniku spolupráce s organizacemi zaměstnavatelů i zaměstnanců a k vytvoření politiky za účelem podpory boje proti otroctví (nuceným pracím).²⁰³

Podle statistiky z roku 2005 bylo z celkového počtu 12,3 milionů na světě 1,3 milionu lidí oběťmi otroctví v podobě nucených prací jen v regionu Latinské Ameriky a Karibiku.²⁰⁴ Mezinárodní organizace práce prováděla výzkumy v latinskoamerických státech, které odhalily také otroctví v zemědělství v oblasti Amazonského pralesa v Brazílii (stát Pará). V Peru v povodí Amazonky jsou zase lidé nuceni pracovat pod nátlakem v táborech v těžbařských oblastech. V Paraguayi na dobytčích farmách v Chacu se obyvatelé setkávají s diskriminací a jsou rovněž oběťmi nucené práce.²⁰⁵

Strategie plánu se snaží o osvětu a podporu zákonů, které by přinesly přísnější sankce proti praktikování novodobého otroctví (např. zabavení majetku, apod.) a také další nástroje na vymáhání trestního a pracovního práva. Roku 2004 bolivijská vláda ustanovila Národní komisi pro boj proti nuceným pracím, v Peru vznikla komise rovněž se zaměřením na podporu posílení právních předpisů v regionech, které podléhají této problematice nejvíce.²⁰⁶

V Brazílii byly v roce 2002 ve spolupráci s ILO vytvořeny tzv. „*varas itinerantes*“ (mobilní soudy) pro případ potřeby řešení akutních závažných problémů nucených prací. Mezinárodní organizace práce zde také podporuje vymýcení otroctví (především nucené práce) i v dalších latinskoamerických zemích, např. v Bolívii, Peru a Paraguayi se podílela na vytvoření programů a nových vládních strategií na podporu eliminace obchodování s dětmi v zemích Střední Ameriky (Panama, Dominikánská republika, Argentina, Brazílie, Mexiko, Chile, Kolumbie, Paraguay, Peru).²⁰⁷

V Latinské Americe je také mnoho bezzemků, především ve venkovských oblastech, proto není divu, že právě zde se ve větší míře rozšířily případy nucené práce a dlužního otroctví. Aby se snížil počet bezzemků a jejich zranitelnost vůči modernímu otroctví, je zde tedy potřeba provést patřičné reformy k vlastnictví půdy a jejího využívání.²⁰⁸

---

²⁰³ ILO, 2005 [online].

²⁰⁴ ILO, 2005 [online].

²⁰⁵ ILO, 2005 [online].

²⁰⁶ Weissbrodt, D. & Anti-Slavery International, 2002 [online].

²⁰⁷ ILO, 2005 [online].

²⁰⁸ Weissbrodt, D. & Anti-Slavery International, 2002 [online].

Pokud jde o preventivní opatření či nástroje pro boj proti modernímu otroctví, vlády by se měly věnovat více oblasti zdravotnictví, neboť právě zdravotnická zařízení jsou místa, kde skončí mnoho obětí otroctví. Oběti zde často samy vyhledávají pomoc, protože jsou zraněné, nemocné, infikované, apod. Je to možnost jak využít příležitosti pro zjištění více informací, jelikož se oběť nachází sama a není pod tlakem a výhrůzkami svého vykořisťovatele. Je však potřeba takovýto případ včas rozpoznat v tomto prostředí zdravotní péče, a proto je nutné, aby odborníci a zdravotnický personál byli řádně vyškoleni a měli povědomí o této problematice, aby mohli včas odhalit případy pacientů, kteří jeví známky oběti otroctví.²⁰⁹ Úsilí vynaložené vládami jednotlivých zemí pokrývá pouze 1/3 zachráněných případů, další část tvoří lidé, jež si sami pomohou ke svobodě útekem. Další možností je duchapřítomnost třetího člověka z blízkého okolí, který rozpozná, že něco není v pořádku a je ochotný postiženému pomoci, jelikož výzvy úřadům nejsou většinou příliš účelné a vyšetřování nebývá zdárně ukončeno.²¹⁰ Státy se tedy snaží eliminovat případy otroctví i zapojením složek, jako jsou zdravotnická zařízení a služby, vzdělávací instituty a jejich pracovníci, sociální služby, apod. Je potřeba využít každé příležitosti za účelem osvěty o této problematice a také pomoci obětem, které mohou podat velmi důležité informace a svědectví.²¹¹

Existují zde jisté dohody a spolupráce mezi jednotlivými zeměmi navzájem v boji proti obchodu s lidmi a za účelem lepší koordinace ochrany a pomoci postiženým. Dle dosavadních údajů jsou v regionu Latinské Ameriky a Karibiku za nejrizikovější skupinu obchodu s lidmi považovány ženy a dívky, které se ocitají jako oběti sexuálního vykořisťování. V některých zemích je dokonce uznáváno, že se jedná o formu násilí na základě pohlaví.²¹²

8.3.1 Organizace amerických států²¹³

Od roku 1999 se začala zaměřovat na boj proti obchodování s lidmi i Organizace amerických států, která se podílela na financování výzkumů problematiky obchodování s lidmi a vydala rezoluci pojednávající o tomto fenoménu za účelem jeho eliminace.

---

²⁰⁹ Sooldater, R. 2014 [online].

²¹⁰ Sooldater, R. 2014 [online].

²¹¹ Weissbrodt, D. & Anti-Slavery International, 2002 [online].

²¹² Freyre, G., 2014 [online].

²¹³ Dále jen OAS.

Svémi aktivitami klade rovněž důraz na boj proti obchodu s lidmi v jednotlivých členských zemích. OAS pořádá pravidelná shromáždění pro své členy. Poslední shromáždění proběhlo v roce 2014 v Brazílii a jeho výsledkem bylo přijetí dvou důležitých dokumentů: *Druhý pracovní plán proti obchodování s lidmi na západní polokouli 2015–2018*²¹⁴ a *Brazílská deklaráce*. Jedná se o dokumenty, jejichž součástí jsou ustanovení a pokyny, pomocí kterých by členské státy OAS měly účinně bojovat proti tomuto problému a další trestné činnosti s tím spojené, a také nástroje na podporu prevence, ochrany a následné mezinárodní spolupráce. Jejím cílem je předávat ostatním státům know-how k osvědčeným postupům v boji proti obchodování s lidmi a jejich šíření.²¹⁵

8.3.2 Meziamerická rozvojová banka²¹⁶

Meziamerická rozvojová banka se ve spolupráci s ILO a Nadací Rickyho Martina zapojila do boje proti obchodování s lidmi a společnými silami vytvořili kampaň známou jako „*Call and Live*“, díky které byly k dispozici obětem tzv. horké linky, na kterých mohly nahlásit jakékoli zneužívání. Součástí kampaně byly samozřejmě i propagační materiály a osvěta veřejnosti za účelem zvyšování podvědomí o této problematice v regionu Latinské Ameriky a Karibiku. Do kampaně byly zapojeny země jako Kolumbie, Kostarika, Nikaragua a částečně Mexiko. Ačkoli IADB podporuje iniciativy zaměřené na boj proti obchodování s lidmi, není to její prioritní oblast.²¹⁷

8.4 Politické snahy USA pro podporu zamezení obchodu s lidmi v regionu Latinské Ameriky a Karibiku

Mezi hlavní politické zájmy USA²¹⁸ v regionu zajisté patří podpora demokracie a ekonomické i politické stability. Všemožnými prostředky se snaží posílit rovněž zabezpečení hranic a pomoci latinskoamerickým i karibským státům vypořádat se

---

²¹⁴ V angl. originále: Second Work Plan Against Trafficking in Persons in the Western Hemisphere 2015–2018

²¹⁵ Ribando Seelke, C., 2015 [online].

²¹⁶ Dále jen IADB.

²¹⁷ IADB, 2016 [online].

²¹⁸ Angl. zkratka užívaná pro Spojené státy americké

s nejpálčivějšími problémy (přiliv ilegálních migrantů, obchod se zbraněmi, s drogami, pašování osob a obchodování s lidmi).²¹⁹

V roce 2015 vyšla každoroční zpráva o Mezinárodním obchodu s lidmi, kde byly země rozděleny do 4 úrovní a byly porovnávány dle vynaloženého úsilí jednotlivých vlád řešit otázku obchodování s lidmi. Pouze 16,5 % zemí však plní alespoň na minimální úrovni zavedená opatření v boji proti obchodování s lidmi. Na první úrovni jako jediné země v regionu jsou Chile a Bahamy. Většina ostatních zemí se drží někde uprostřed žebříčku (Antigua a Barbuda, Bolívie, Kostarika, Kuba, Guayana, Haiti, Jamajka, Svatý Vincenc a Grenadiny, Surinam, Trinidad a Tobago). Na nejnižší úrovni v implementaci příslušných opatření jsou pouze Venezuela a Belize.²²⁰

Dle údajů z roku 2012 americká vláda vynaložila finanční prostředky v hodnotě 10 milionů USD na podporu projektů v Latinské Americe zaměřených na boj proti obchodování s lidmi. Tyto programy a projekty má na starost Ministerstvo zahraničních věcí USA, Agentura pro mezinárodní rozvoj v USA a další partnerské organizace. Spojené státy americké tedy dohlíží na spolupráci na bilaterální úrovni, zatímco latinskoamerické a karibské státy podporují iniciativy zaměřené na regionální programy na lokální úrovni. Nejvíce financí (celkem 5,3 milionů USD) investovala americká vláda do Peru a Brazílie na pomoc v boji proti nucené práci, dále podpořila Haiti v boji za odstranění obchodu s dětmi částkou 1,2 milionů USD a například přispěla 750 tisíci USD také Hondurasu na podporu implementace zákona o obchodování s lidmi. V roce 2013 se USA podílely na financování podpory nevládních organizací a jejich projektů v Mexiku, Hondurasu a v Dominikánské republice (1,8 milionů USD) a roku 2014 naopak finančně podpořily programy v Guayaně, Haiti, Mexiku a Peru (2,1 milionů USD). Projekty zahraniční pomoci USA se např. v Mexiku zaměřovaly zvláště na společnou pohraniční oblast, kde operují pašerácké skupiny a překupníci, za účelem identifikace, zatčení a stíhání osob zapletených do obchodování s lidmi a dalších forem moderního otroctví. V rámci těchto programů a projektů poskytují USA latinskoamerickým a karibským zemím poradenství, školení, kurzy, technické vybavení apod.²²¹

---

²¹⁹ Weissbrodt, D. & Anti-Slavery International, 2002 [online].

²²⁰ Ribando Seelke, C., 2015 [online].

²²¹ Ribando Seelke, C., 2015 [online].

V posledních letech lze pozorovat rostoucí snahy latinskoamerických a karibských států zaměřené na řešení otázky lidských práv a obchodování s lidmi, neboť čelí zvyšujícímu se nátlaku ze strany Spojených států amerických, které jim hrozí sankcemi, aby rozhýbaly dosavadní nečinnost některých z těchto zemí. Respekt vůči USA potvrzují i podpisy většiny zemí v tomto regionu a ratifikace několika důležitých mezinárodních úmluv. Mezi tyto dohody patří především Protokol OSN o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, Úmluva o zrušení nucené práce, Úmluva o zákazu a opatření k odstranění nejhorších forem dětské práce, Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie²²² a Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů.²²³ Dle některých zemí je však hlavním úskalím v dodržování opatření při boji proti obchodování s lidmi v regionu hlavně nedostatek financí na realizaci programů a také zde chybí patřičná politická vůle, neboť považují za důležitější věnovat se jiným problémům, se kterými se jejich země potýká jako například organizované zločinecké skupiny nebo obchod s drogami. Další země se zase vypořádávají s korupcí ve státní správě a nestabilní politickou situací (Haiti, Honduras, Guatemala).²²⁴

Jak jsou jednotlivé země úspěšné v boji pro obchodování s lidmi, je velmi obtížné měřit. Vlády tedy posuzují účinnost zavedených opatření hodnocením konkrétních případů, jako je např. počet stíhaných zločinců zapojených do obchodování s lidmi, jejich odsouzení, identifikace obětí a zajištění pomoci těmto obětem, schválení příslušné právní legislativy v zemi. V porovnání s jinými regiony (Evropa, Asie) je však aktivita státních složek v procesu úspěšných zatčení a stíhání osob nízká. Za jednu z příčin bývá označována zkorumpovanost státních činitelů a policie, kteří se mohou podílet na tomto organizovaném zločinu.²²⁵

V souvislosti nejen s obchodováním s lidmi zde již bylo několikrát zmiňováno, že se mezinárodní společenství potýká s problémem identifikace přesného počtu obětí, neboť státní aparáty jednotlivých zemí, ať už vyspělých nebo rozvojových, nejsou schopny rozpoznat všechny oběti. Místo aby byla některým obětem poskytnuta patřičná pomoc a ochrana ze strany státu, oběti moderního otroctví jsou naopak ještě více

---

²²² V angl. originále: The Optional Protocol to the U.N. Convention on the Rights of the Child (CRC) on the Sale of Children, Child Prostitution, and Pornography.

²²³ V angl. originále: The Optional Protocol to the CRC on the Involvement of Children in Armed Conflict.

²²⁴ Ribando Seelke, C., 2015 [online].

²²⁵ Ventura, I., 2016 [online].

poškozeny, např. vyhoštěním ze země jako ilegální imigranti apod. Pachatelé těchto trestných činů organizovaného zločinu často zůstávají nepotrestáni a spravedlnosti uniknou. Proto je potřeba osvěta k této problematice nejen pro širokou veřejnost, ale také pro státní složky, kterých se nevědomost při následném vyšetřování viníků a identifikaci jejich obětí také týká, a musí se naučit pracovat s definicemi úmluv a protokolů v oblasti forem moderního otroctví a osvojit si ustanovené postupy.²²⁶

---

²²⁶ UNODC, 2014 [online].

9 ZÁVĚR

Když se řekne otroctví, mnoho z nás může mít pocit, že se jedná o fenomén dávné minulosti, opak je však pravdou a otroctví se stále řadí mezi smutné kapitoly naší civilizace. Je zde všudypřítomné v mnoha různých podobách, které si vyžaduje neustálý technologický pokrok a globalizace společnosti.

Záměrem diplomové práce bylo postihnout složitost této problematiky. Jak již bylo zmíněno v úvodu práce, o fenoménu otroctví existuje sice mnoho dostupné literatury, avšak některé informace se často opakují a prováděné analýzy a statistiky dat mohou být nepřesné a mnohdy založeny na pouhých odhadech. Rovněž bylo obtížné zaznamenat skutečný rozsah výskytu moderního otroctví ve světě, jelikož se číselné údaje v některých pramenech lišily. Konkrétní čísla, která by vystihovala míru přítomnosti různých forem otroctví po celém světě, byla vyvozena především na základě statistik počtu obětí a pachatelů, u kterých se podařilo s jistotou ověřit jejich totožnost.

V rámci této práce byla nejprve zpracována základní historická fakta vztahující se k otroctví a charakteristika jednotlivých forem moderního otroctví, u kterých bylo předmětem identifikovat jejich typické znaky a odlišnosti. V další části práce byla popsána současná situace moderního otroctví ve světě a důraz byl kladen rovněž na pochopení hlavních problémů, se kterými je spojený vysoký výskyt otroctví v latinskoamerických zemích. V závěru práce byla věnována pozornost také činnosti některých mezinárodních organizací a jednotlivých zemí zaměřené na boj proti otroctví a na jejich přijatá opatření.

Koloniální období zajisté ovlivnilo podobu a rozvoj dnešních latinskoamerických států. Španělsko, jako hlavní koloniální mocnost na tomto kontinentu, zde přineslo křesťanství, jazyk, nové plodiny, domácí zvířata a další produkty, ale i otroctví, později nevolnictví a také mnoho nemocí, které měly za následek velký demografický pokles. Tyto události způsobily zhroucení dosavadních společenských struktur. Dovozem evropských kolonizátorů, vojáků, úředníků a černošských otroků z Afriky se španělská velmoc podílela velkou měrou i na proměně složení obyvatelstva na americkém kontinentu. Původní indiánské obyvatelstvo se ocitlo na okraji společnosti a většinu tamní populace tvořili míšenci. Tato skupina obyvatelstva převládá v mnoha latinskoamerických zemích dodnes.

Oběťmi otroctví se stávají dnes a denně lidé z celého světa. Mnoho z nich se vydá na nebezpečnou cestu za hranice své země s vidinou příslibu lepší práce a vyššího výtěžku, aby zabezpečili sebe i svou rodinu. Na cestu vydají své celoživotní úspory, které skončí často v rukou pašeráků, překupníků a různých gangů.

Otroctví je fenomén, který rozhodně není mrtvý, ani vymýcený. Potíž spočívá spíše v tom, že se o něm tolik nemluví, protože mnoho lidí i média nad ním přivírají oči. Rozhodně však můžeme říci, že je celosvětově rozšířený a že otroků stále přibývá. Jen při dnešním počtu populace ve světě se to nemusí příliš projevat. Většina trestných činů souvisejících s otroctvím často zůstává skryta před zraky veřejnosti, nepotrestána, navzdory všem snahám mezinárodních organizací, které se již pokoušely o vymýcení všech forem moderního otroctví nespočtým množstvím úmluv, dohod apod. Moderní otroctví však není jen problémem rozvojových zemí, nelidské zacházení a další podoby vykořisťování se objevují čím dál více i v zemích vyspělých (výjimkou není ani Česká republika). Všechny latinskoamerické i karibské země se aktuálně potýkají s problémy moderního otroctví a obchod s lidmi je jeden z hlavních fenoménů, se kterým se tyto země snaží bojovat.

Ačkoli se vlády snaží proti všem formám moderního otroctví bojovat příslušnými prostředky, nástroji a preventivními opatřeními, zaměřují se hlavně na sexuální vykořisťování a problémy s tím související. Ostatní formy otroctví zůstanou většinou bez postihu. Aby státy mohly efektivně bojovat proti modernímu otroctví a vymýtit ho na globální úrovni, v první řadě je potřeba mít přístup k věrohodným datům a statistikám, které by spolehlivě identifikovaly tuto problematiku v jednotlivých zemích a odhalily skutečné příčiny a následky tohoto problému. Musí zde být rovněž vybudována dostatečná podpora pro postižené oběti a ustanoveny příslušná opatření a trestní mechanismy, aby bylo možné dopadnout pachatele. Šíření nejen různých forem moderního otroctví, ale i organizovaného zločinu, napomáhá také rozvoj moderních technologií, díky kterým se odbourávají některé bariéry, jako jsou dostupná a levnější doprava, zlepšení komunikace, padělání dokladů totožnosti atd. Na zvyšující se výskyt obětí nucené práce, obchodování s lidmi a dalších forem otroctví má výrazný vliv i rostoucí ekonomická aktivita, zvláště v průmyslovém sektoru. Mezinárodní společnosti jsou si dobře vědoma žalostné situace, pokud jde o nedostatečné množství zákonů a právních předpisů v boji proti modernímu otroctví na celém světě. Situace v oblasti právní ochrany obětí těchto trestných činů je v mnoha zemích neuspokojivá a můžeme se jen domnívat, kolik obětí na světě je zneužíváno ve skutečnosti,

neboť stále nejsme schopni dostupnými prostředky bezpečně identifikovat přesný počet postižených osob.

Mezinárodního společenství a jejich dohody a úmluvy jsou rovněž podporovány vládními i nevládními organizacemi, které se taktéž věnují problematice výskytu moderního otroctví ve světě. Svými aktivitami se snaží zvyšovat povědomí veřejnosti a pomáhat vládám jednotlivých zemí efektivně implementovat doporučená opatření a zákony v rámci vzájemné kooperace.

Na základě všech uvedených informací a faktů v této práci můžeme závěrem podotknout, že nejen globální změny klimatu, terorismus a migrace, ale i formy moderního otroctví se řadí mezi největší problémy a výzvy pro mezinárodní společenství ve 21. století.

10 SHRNU TÍ/SUMMARY/RESUMEN

SHRNU TÍ

Diplomová práce se zabývá fenoménem moderního otroctví a jeho formami ve světě, se zaměřením na region Latinské Ameriky a Karibiku. V první části se autorka snaží poskytnout náhled do historie otroctví a jeho rozmachu v období kolonialismu na americkém kontinentu. Dále se práce zaměřuje na charakteristiku moderního otroctví, příčiny jeho výskytu a jednotlivé formy otroctví, přičemž jsou specifikovány jejich základní rysy. Druhá část práce je věnována současnému výskytu moderního otroctví ve světě a mezinárodním organizacím, které zkoumají tuto problematiku. V práci jsou rovněž uvedeny příklady moderního otroctví v některých latinskoamerických a karibských zemích včetně různých iniciativ těchto států, jež vznikly za účelem podpory boje proti formám moderního otroctví; dodržování pracovních práv; efektivnějšího vyšetřování těchto zločinů a stíhání jejich pachatelů a také za účelem lepší ochrany obětí.

Klíčová slova: moderní otroctví, Latinská Amerika a Karibik, nucená práce, obchodování s lidmi

SUMMARY

This thesis deals with the phenomenon of modern slavery and its forms around the world, focusing on the region of Latin America and the Caribbean. In the first part, the author tries to look into the history of slavery and its expansion during colonization in the Americas. The thesis focuses on the characteristics of modern slavery, its causes and various forms of slavery, which are specified by their basic features. The second part is dedicated to current occurrence of modern slavery in the world and to international organizations that investigate this issue. The thesis also provides examples of modern slavery in some of Latin American and Caribbean countries, including various initiatives of these states which were established to promote the fight against modern forms of slavery; to support labor rights; effective investigation of these crimes and prosecute their perpetrators and also to protect victims better.

Key words: modern slavery, Latin America and Caribbean, forced labour, trafficking in people

RESUMEN

Esta tesis se dedica al fenómeno de la esclavitud moderna y sus formas en el mundo, centrándose en la región de América Latina y el Caribe. En la primera parte, la autora trata de echar una mirada en la historia de la esclavitud y su expansión durante la colonización de América. La tesis se centra en las características de la esclavitud moderna, sus causas y diversas formas de la esclavitud moderna que son especificadas con su característica básica. La segunda parte está dedicada a la ocurrencia actual de la esclavitud moderna en el mundo y a las organizaciones internacionales que investigan esta problemática. El trabajo también representa ejemplos de esclavitud moderna en algunos países de América Latina y el Caribe, incluyendo varias iniciativas de estos estados, que surgen para promover la lucha contra las formas modernas de esclavitud; los derechos laborales; investigación efectiva de estos crímenes y encausar a sus perpetradores y también para proteger a víctimas mejor.

Palabras claves: esclavitud contemporánea, América Latina y el Caribe, trabajo forzado, trata de personas

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Obr. 1: <i>Počet obětí nucené práce v jednotlivých regionech světa dle odhadů ILO z roku 2012</i>	38
Obr. 2: <i>Podíl nejčastějších forem moderního otroctví u identifikovaných obětí obchodu s lidmi v letech 2010–2012 podle regionu jejich výskytu</i>	39
Obr. 3: <i>Formy vykořisťování mezi identifikovanými oběťmi obchodování s lidmi na světě v roce 2011</i>	40
Obr. 4: <i>Identifikované oběti obchodování s lidmi ve světě na základě věku a pohlaví v roce 2011</i>	41
Tabulka 1: <i>Počet obětí moderního otroctví v regionu Latinské Ameriky a Karibiku v roce 2014</i>	43

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ A LITERATURY

ACEMOGLU, Daron; GARCÍA-JIMENO, Camilo; ROBINSON, James A. Finding Eldorado: Slavery and Long-run Development in Colombia [online]. *Journal of Comparative Economics*. 2012, roč. 40, č. 4, s. 534–564 [cit. 2016-01-27]. Dostupné z: <http://www.nber.org/papers/w18177.pdf>.

Anti-Slavery. *What is Modern Slavery?* [online]. 2016 [cit. 2016-01-07]. Dostupné z: http://www.antislavery.org/english/slavery_today/what_is_modern_slavery.aspx.

BABICKÁ Karolína. *Obchodování s lidmi z pohledu mezinárodního práva a jeho implementace do českého právního řádu* [online]. www.migraceonline.cz, 2008 [cit. 2016-01-14]. Dostupné z: http://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/obchodovani-s-lidmi-z-pohledu-mezinarodniho-prava-a-jeho-implementace-do-ceskeho-pravniho-radu#_ftn7.

BENNEWITZ ALVAREZ, Eduardo Alfredo von. *Rozvojové problémy v Latinské Americe*. Vyd. 1. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2014. 95 s. ISBN 978-80-7509-031-7.

CASAS, Bartolomé de las. *O zemi indijských pustošení a vylidňování zpráva nejstručnější*. 1. vyd. Praha: Lidová demokracie, 1954. 252 s. Politická knihovna Čs. strany lidové; sv. 30. Hlasy míru.

Central intelligence agency. *The World factbook: Haiti* [online]. 2015 [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ha.html>.

Český helsinský výbor. *Lidskoprávní dokumenty: Úmluva o otroctví* [online]. 2013 [cit. 2015-11-26]. Dostupné z: <http://www.helcom.cz/cs/umluva-o-otroctvi/>.

DIEGO-ROSELL, Pablo and JOUDO LARSEN, Jacqueline. *35.8 Million Adults and Children in Slavery Worldwide* [online]. Gallup, 2014 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://www.gallup.com/poll/179459/million-adults-children-slavery-worldwide.aspx>.

Education Scotland. *Greek and Roman Slavery*. [online]. Classical studies, 1998 [cit. 2015-10-13]. Dostupné z: http://www.educationscotland.gov.uk/Images/greek_and_roman_slavery_tcm4-121372.pdf.

FŇUKAL, Miloš a ŠEBESTA, David. *Regionální geografie Latinské Ameriky a Karibiku*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 77 s. Studijní opory. ISBN 978-80-244-3845-0.

FREYRE, Gilberto. Slavery, Monarchy and Modern Brazil [online]. *Foreign Affairs*, roč. 33, č. 4, s. 624–633 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=cf51d7e8-adc7-4cbd-9e39-e48c6c11868f%40sessionmgr4001&hid=4101>.

GALLAGHER, Anne. *The global slavery index is based on flawed data – why does no one say so?* [online]. The Guardian, 2014 [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/global-development/poverty-matters/2014/nov/28/global-slavery-index-walk-free-human-trafficking-anne-gallagher>.

Global Fund to End Slavery. *Global Fund to End Slavery: Who We Are* [online]. 2016 [cit. 2016-02-02]. Dostupné z: <http://www.fundtoendslavery.org/who-we-are/>.

GRIFFIN, Keith; KHAN, Azizur Rahman; ICKOWITZ, Amy. Poverty and the Distribution of Land [online]. *Journal of Agrarian Change*, roč. 2, č. 3, s. 279–330, 2002 [cit. 2016-02-05]. Dostupné z: <http://web.a.ebscohost.com/ehost/results?sid=6c528f47-4a11-4581-bb72-9333f243452a%40sessionmgr4004&vid=6&hid=4209&bquery=Keith+Griffin+poverty+AND+land+distribution&bdata=JmRiPWE5aCZkYj1idGgmZGI9c2loJmRiPXMzaCZkYj1ubGViaYzYj1wc3loJmRiPXBkaCZkYj1wZHgmZGI9ZjNoJmRiPWFzdSZkYj1waGwmZGI9YWlyJmRiPWx4aCZkYj1oZXYmZGI9OGdoJmRiPWJ3aCZkYj1yZmgmZGI9bnNtJmRiPXJpaCZkYj1lNWgmZGI9bWRjJmRsaTA9TkwmZGx2MD1ZJmRsZDA9bmxlYmsmbGFuZz1jcyZ0eXBIPtAmc2l0ZT1laG9zdC1saXZl>.

HAZEU, Marcel and KRANEN, Frans van – Sabiá Consultancy. *Sexual Exploitation of Children in Brazil: putting a spot on the problem* [online]. Terre des Hommes Netherlands, ECPAT Netherlands, Plan Netherlands, Free a Girl, 2014 [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: <http://www.defenceforchildren.nl/images/13/3096.pdf>.

HRABÁLEK, Martin. *Aktuální rozvojové problémy Latinské Ameriky*. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2014. 93 s. ISBN 978-80-7509-035-5.

HYLAND, Kelly E. *The Impact of the Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children* [online]. Human Rights Brief, 2001 [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <http://digitalcommons.wcl.american.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1492&context=hrbrief>.

CHALUPA, Jiří. *Historia y geografía de América Latina*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1997. 89 s. ISBN 80-7067-719-8.

IADB. *Call and Live Campaign* [online]. 2016 [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <http://www.iadb.org/en/about-us/call-and-live-campaign,6288.html>.

ILO. *Forced Labour in Latin America*. [online]. Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work, 2005 [cit. 2016-03-06]. Dostupné z: <http://www.ilo.org/Search4/search.do?searchLanguage=en&searchWhat=slavery+in+latin+america>.

ILO. *21 million people are now victims of forced labour, ILO says* [online]. 2012 [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_181961/lang--en/index.htm.

ILO. *Forced labour: Action to prevent and prosecute human trafficking in Guatemala*. [online]. 2016a [cit. 2016-01-22]. Dostupné z: http://www.ilo.org/global/topics/forced-labour/projects/WCMS_320413/lang--en/index.htm.

ILO. *Forced labour, discrimination and poverty reduction among indigenous peoples in Bolivia, Peru and Paraguay* [online]. 2016b [cit. 2016-03-17]. Dostupné z: http://www.ilo.org/global/topics/forced-labour/WCMS_082040/lang--en/index.htm.

ILO. *Origins and history* [online]. 2016c [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/history/lang--en/index.htm>.

ILO. *About the International Programme on the Elimination of Child Labour* [online]. 2016d [cit. 2016-03-28]. Dostupné z: <http://www.ilo.org/ipecc/programme/lang--en/index.htm>.

ILO. *World Report on Child Labour 2015: Paving the Way to Decent Work for Young People*. [online]. Geneva: International Labour Office, 2015 [cit. 2016-04-07]. Dostupné z: http://www.ilo.org/ipecc/Informationresources/WCMS_358969/lang--en/index.htm.

KINCL, Jaromír; URFUS, Valentin a SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 2., dopl. a přeprac. vyd., V nakl. Beck 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995, xxii, 386 s. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 8071790311.

KLÍMA, Jan. *Přehled dějin Latinské Ameriky*. Vyd. 2., upr. a rozš. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011. 221 s. ISBN 978-80-7435-117-4.

KŘÍŽOVÁ, Markéta. *Otroctví v Novém světě od 15. do 19. století*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2013. 348 s. ISBN 978-80-7422-236-8.

Lidská práva. *Všeobecná deklaráce lidských práv* [online]. 2012 [cit. 2015-12-26]. Dostupné z: <http://www.lidskaprava.cz/student/uvod-do-lidskych-prav/clanky/vseobecna-deklarace-lidskych-prav>.

MEJSTRŮK, Vladimír, ed. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Vyd. 3., opr. Praha: Academia, 2003. 647 s. ISBN 80-200-1080-7.

Metodický portál RVP. Novodobé otroctví [online]. 2006 [cit. 2015-09-12]. Dostupné z: http://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/9_73/NOVODOBE-OTROCTVI.html/.

Ministerstvo vnitra České republiky. *Bezpečnostní politika: Obchod s lidmi – Definice* [online]. 2015 [cit. 2015-09-14]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-definice.aspx>.

MRÁZEK, František. Otrokářství: smutná kapitola lidské historie. *21. Století* [online]. 2010 [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: <http://21stoleti.cz/2010/11/19/otrokarstvi-smutna-kapitola-moderni-lidske-civilizace/>.

NĚMEC, Jan a kol. *Komparace politických systémů. Politické systémy Latinské Ameriky*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2010. 279 s. ISBN 978-80-245-1740-7.

NGWE, Job Elom; O. Oko Elechi. Human trafficking: the modern day slavery of the 21st century [online]. *African Journal of Criminology & Justice Studies*, 2012, roč. 6 č. 1/2, s. 103–119 [cit. 2015-10-05]. Dostupné z: <http://web.b.ebscohost.com/ehost/results?sid=c3b720ec-15fb-4e42-8c27-fac15ace7a8f%40sessionmgr198>.

OAS. *American Convention on Human Rights "Pact of San José, Costa Rica" (B-32)* [online]. Department of International Law, 2014 [cit. 2016-05-01]. Dostupné z: https://www.oas.org/dil/treaties_B-32_American_Convention_on_Human_Rights.htm.

OSN. *Mezinárodní úmluva o potlačení a trestání zločinu apartheidu* [online]. 2015 [cit. 2016-03-08]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-apartheid.pdf>.

OSN. *Vše o OSN: Lidská práva* [online]. Informační centrum OSN v Praze, 2014 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2014/12/vse-o-osn-lidska-prava.pdf>.

RHOADES, Amy. *Slavery in a free land* [online]. International Organization of Labour, 2012 [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/features/WCMS_187879/lang--en/index.htm.

RIBANDO SEELKE, Clare. *Trafficking in Persons in Latin America and the Caribbean* [online]. Congressional Research Service, 2015 [cit. 2016-02-22]. Dostupné z: <https://www.fas.org/sgp/crs/row/RL33200.pdf>.

SAP-FL. *Indicators of forced labour* [online]. Special Action Programme to combat Forced Labour, 2012 [cit. 2016-01-26]. Dostupné z: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---declaration/documents/publication/wcms_203832.pdf.

SOOLDALTER, Ron. *Call It What It Is: Slavery* [online]. Health Progress (Saint Louis, Mo), 2014, roč. 95, č. 2, s. 62–63 [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=5322b401-11e6-4aa3-8481-5432f316e3a5%40sessionmgr4001&hid=4107>.

The Economist. *Modern slavery: Everywhere in (supply) chains: How to reduce bonded labour and human trafficking* [online]. New York, 2015 [cit. 2016-03-21]. Dostupné z: <http://www.economist.com/news/international/21646199-how-reduce-bonded-labour-and-human-trafficking-everywhere-supply-chains>.

The Gilder Lehrman Institute of American History. *Was slavery the engine of American economic growth?* [online]. 2016 [cit. 2016-02-06]. Dostupné z: <http://www.gilderlehrman.org/history-by-era/slavery-and-anti-slavery/resources/was-slavery-engine-american-economic-growth>.

UNANIMA International. *Who We Are: Mission* [online]. 2016 [cit. 2016-04-02]. Dostupné z: <http://www.unanima-international.org/who-we-are>.

UNICEF. *Child protection from violence, exploitation and abuse: Child marriage* [online]. 2014 [cit. 2015-12-08]. Dostupné z: http://www.unicef.org/protection/57929_58008.html.

United Nations Permanent Forum on Indigenous Issues. *Fact sheet: Forced Labour and Indigenous Peoples* [online]. United Nations, 2009 [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: http://www.un.org/esa/socdev/unpfii/documents/10Session_factsheet_forced_labour_EN.pdf.

UNODC. *Global Report on Trafficking in Persons 2014* [online]. New York: United Nations, 2014 [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/GLOTIP_2014_full_report.pdf.

UNODC. *About UNODC* [online]. 2016a [cit. 2016-02-08]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/about-unodc/index.html?ref=menutop>.

UNODC. *Global Action to Prevent and Address Trafficking in Persons and the Smuggling of Migrants (2015–2019)* [online]. 2016b [cit. 2016-02-08]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2016/GLOZ67_Project_Summary_FINAL_2016.pdf.

UNODC. *United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto* [online]. 2016c [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/index.html>.

UNTC. *Chapter XVIII-3: Penal Matters: Slavery Convention*. [online]. 1998 [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-3&chapter=18&lang=en.

VENTURA, Iris. *The Rise of Human Trafficking in Central America* [online]. Law School Student Scholarship, 2016, Paper 739, [cit. 2016-04-26]. Dostupné z: http://scholarship.shu.edu/student_scholarship/739.

WALK FREE FOUNDATION. *The Global Slavery Index 2014* [online]. 2014 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.globallslaveryindex.org>.

WEISSBRODT, D. & Anti-Slavery International [online]. *Abolishing slavery and its contemporary forms*. New York and Geneva: United Nations, 2002 [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/slaveryen.pdf>.

WordSence.eu-Dictionary. *Sclavus: Origin and history* [online]. 2016 [cit. 2015-09-03]. Dostupné z: <http://www.wordsense.eu/sclavus/>.